

# **Devrimci Marksizm Okulu**

## **Ders 1:**

### **Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı**

PARTİ programı taslağımızda, başka noktaların yanısıra, "devleti oluşturan tüm ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının tanınmasını" güvence altına alan demokratik bir anayasaya dayalı bir cumhuriyet isteğiyle ortaya çıktık. Birçok kişi, programımızdaki bu isteği yeterince açık bulmadı. 33. sayıda, Ermeni sosyal-demokratların bildirgesi üzerinde dururken, bu noktanın anlamını şöyle açıkladık: sosyal-demokratlar, ulusal kaderi tayin etmeyi, dışardan, şiddete başvurarak ya da haksız biçimde etkilemeye dönük her türlü çabayla savaşırlardır. Ne var ki, kendi kaderini tayin özgürlüğü için savaşım vermeyi, hiç duraksamaksızın tanımamız, ulusal kaderi tayin etmeyi amaçlayan her isteği kesinlikle destekleme yüklenimi altına girdiğimiz anlamına

gelmez. Proletaryanın partisi olarak sosyal-demokrat parti, halkların ya da ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı yerine, her ulus içindeki proletaryanın kendi kaderini tayin hakkına geçerlik kazandırmayı kesin temelli ödevi sayar. Her zaman ve hiç duraksamaksızın, bütün ulusların proletaryasının *en yakın* işbirliği için çalışmalıyız. Yeni bir sınıflı devletin kurulmasına ya da gevşek bir federal birliğin vb. yerini alacak devletin tam siyasal birliğine yardımı olacak istekleri, ancak belli özel durumlarda öne sürebilir, aktif olarak destekleyebiliriz.\*

Programımızın ulusal soruna ilişkin esaslarını böyle açıklayışımız, Polonya Sosyalist Partisinin (PSP)<sup>1</sup> sert itirazına yolaçtı. "Rus Sosyal-Demokratlarının Ulusal Sorun Karşısındaki Tutumu" başlıklı yazıda (*Przedswit*,\*\* Mart 1903), PSP, bu "şaşılası" açıklamaya ve bizim bu "gizemli" kendi kaderini tayin anlayışımızın "bulanıklığına" duyduğu öfkeyi dile getiriyor. PSP, bizi, koşullara bakmaksızın körükörüne ilkelere saplanmakla ve "madem dil, milliyet, kültür ve benzeri şeyler salt burjuva uydurmasıymış, öyleyse işçiler, kapitalizmi tüm olarak ortadan kaldırmaktan başka bir şeyle ilgilenmezlermiş" yollu "anarşist" görüşler taşımakla falan suçluyor. Bu iddiayı ayrıntılarıyla incelemeye değer buluyoruz. Çünkü bu iddia, ulusal sorun konusunda, sosyalistler arasında çok yaygın ve çok genel olan yanlış inançların neredeyse tümünü ortaya koyuyor.

Bizim açıklamamızda "şaşılası" ne var? Bu açıklama, neden [programın -ç.] "sözcük" anlamından bir ayrışık olarak görülüyor? Ulusların kendi kaderlerini tayin *hakkını* tanımak, gerçekte her ulusun kendi kaderini tayin isteğini *desteklemek* anlamına mı gelir? Her şey bir yana, bütün yurtaşların özgür biçimde dernekleşme *hakkını* tanımamız demek, biz sosyal-demokratların, kesenkes, her yeni dernekleşmeyi *destekleme* yüklenimi altına girmemiz demek değildir. Hatta bu hakkı tanımış olmamız, bizim, uygunsuz ve akılsız bir adım olarak göreceğimiz belli bir derneğe karşı çıkmamızı, ona karşı kampanya açmamızı da önlemez. Biz cizvitlerin özgürce aydınlatma çabası gösterme *hakkını* bile tanırız, ama cizvitlerle proletarya arasında bir ittifak kurul-

\* Bkz: Lenin. *Collected Works*, vol 6, s. 324-327. -Ed.

\*\* Şafak. -ç.

masına karşı (kuşkusuz polis yöntemleriyle değil) savaşıyoruz. Öyleyse, *Przedswit* "Eğer bu kendi kaderini özgürce tayin hakkı isteği, sözcüğü sözcüğüne alınırsa [şimdiye dek bizim yaptığımız da bu zaten] ancak o zaman tatmin oluruz" dediği zaman, apaçık görülüyor ki, programın sözcük anlamından ayrılan, PSP'nin kendisinden başkası değildir. Biçim açısından bakıldığı zaman PSP'nin vardığı sonuç, hiç kuşku yok, mantık-dışıdır.

Ancak biz açıklamamızı biçimsel açıdan doğrulamaya çalışmakla yetinecek değiliz. Doğrudan doğruya sorunun köküne ineceğiz: sosyal-demokrasi, her zaman, ulusal bağımsızlığı, hiçbir koşul ileri sürmeksizin desteklemeyi görev mi saymalıdır, yoksa ancak belli koşullar altında mı desteklemelidir; eğer ikinci yol tutulacaksa, o zaman hangi koşullar altında desteklemelidir? Bu soruyu, PSP, her zaman koşulsuz destekleme diye yanıtlamıştır. Bu nedenle, PSP'nin Rus sosyalist-devrimcilerine karşı gösterdiği yakınlığı hiç mi hiç yadırgamıyoruz. Çünkü Rus sosyalist-devrimcileri federal bir devlet düzeni istiyorlar, 'ulusal kaderi tayin hakkının hiçbir koşula bağlı olmaksızın, tam olarak kabulü'nden yana olduklarını belirtiyorlar (*Revolutsionnaya Rossiya*, n° 18, "Ulusal Köleleştirme ve Devrimci Sosyalizm" başlıklı yazı). Ne yazık ki, burjuva-demokratça bir sözden başka bir şey değil; sözümona sosyalist-devrimcilerin, sözümona partisinin gerçek yapısını yüzüncü kez, bininci kez ortaya koyuyor. Bu sözlerin oltasındaki yeme takılarak, bu yaygaramın çekiciliğine kapılarak, PSP, teorik temelde ve siyasal eylemde, proletaryanın sınıf savaşıyla bağlarının ne kadar zayıf olduğunu tanıtlıyor. Oysa ulusal kaderi tayin istemini *ikinci dereceye koymak*, bu savaşımın çıkarımadır. Ulusal soruna bizim yaklaşımımızla, burjuva-demokratça yaklaşım arasındaki bütün farklılığı yaratan şey, işte bu noktadan çıkıyor. Burjuva-demokrat (ve onun ardından giden bugünkü sosyalist oportünist), demokrasinin sınıf savaşımını saf-dışı ettiğini düşler; bütün siyasal istemlerini, "hiçbir koşul koymaksızın", "tüm halk"ın çıkarları açısından, hatta ölümsüz ve mutlak ahlak açısından çeşitli biçimlerde, soyut bir yolda öne sürmesinin nedeni budur. İster soyut, idealist bir felsefe içinde, ister ulusal bağımsızlık için mutlak bir istek olarak öne sürülsün, her zaman, her yerde sosyal-demokrat, bu

burjuva düşünüy, aman vermeksizin gözler önüne serecektir.

Eğer bir marksistin, ulusal bağımsızlık isteğini ancak bazı koşullara, özellikle yukarıda belirtilen koşullara bağlı olarak tanıyabileceğini hâlâ kanıtlamamız gerekiyorsa, Polonyalı proleterlerin bağımsız bir Polonya isteğini marksist bir görüşle savunmuş olan bir yazarın yazısına başvuralım. Karl Kautsky, 1896'da, "Finis Poloniae?"\* başlıklı yazısında şöyle yazmıştı: "Proletarya bir kez Polonya sorununu, kendisine uğraş edindiği zaman, Polonya'nın bağımsızlığından yana bir tutum takınmaktan, bugün için o yöndeki bütün adımları baştacı etmekten başka bir şey yapamaz; ancak bunun için atılan o adımın, uluslararası savaştan (*militant*) proletaryanın sınıf çıkarlarıyla kesin olarak uyuşması gerekir."

"Bu koşullama (*reservation*)", diyor, Kautsky, "her zaman gereklidir. *Ulusal bağımsızlık, hangi durumda olursa olsun, savaştan proletaryanın sınıf çıkarlarıyla, uğrunda hiçbir koşul koymaksızın savaşmayı gerektirecek bir bağdaşıklık içinde değildir.*\*\* Marx'la Engels, İtalya'nın kurtuluşundan ve birleştirilmesinden yana çok kararlı bir tutum takınmışlardı. Ancak bu, 1859'da, onların, Napoléon'la ittifak kuran İtalya'ya karşı çıkmalarını engellemedi." (*Neue Zeit*, XIV, 2, s. 520.)

Görüldüğü gibi Kautsky, ulusların bağımsızlığının *koşulsuz olarak* desteklenmesini kesinlikle reddediyor, sorunun yalnızca genel bir tarihsel temele değil, ama özellikle sınıfsal temele oturtulmasını istiyor. Bunun yanı sıra, bir de Marx'la Engels'in, Polonya sorununu nasıl ele aldıklarını inceleyerek, başından bu yana onların tutumunun da tamı tamına böyle olduğunu göreceğiz. *Die Neue Rheinische Zeitung*,<sup>2</sup> Polonya sorununa hayli geniş yer ayırmış, yalnızca Polonya'nın bağımsızlığını istemekle yetinmemiş, Polonya'nın özgürlüğü için Almanya'nın Rusya'yla savaşmasını olanca gücüyle öne sürmüştür. Ancak, Marx, aynı zamanda, Frankfurt parlamentosunda Polonya'nın özgürlüğünden yana konuşan ve Polonya sorununu tarihsel açıdan açıklama çabası göstermeksizin, salt "utanç verici haksızlık" türünden

\* "Polonya'nın Sonu mu?" -ç.

\*\* İtalikler bizim.

burjuva-demokratça sözlerle çözmeye çalışan Ruge'a da saldırmaktan geri durmamıştır. Marx, tarihin devrim zamanlarında "polemik"ten, hiçbir şeyden ürkmedikleri kadar korkan kültürsüz, bilgi taslaklarından değildi. Bu nedenle, Marx, "insan" yurttaş Ruge'u acımasız bir alay yağmuruna tutmuştur; her ulusal ezilmişliğin, kesenkes her zaman, demokrasi ve proletarya açısından haklı görülebilecek bir bağımsızlık özlemi yaratmayacağını, Ruge'a, Kuzey Fransa'nın Güney Fransa'yı ezmesi örneğiyle göstermiştir. Marx, "Polonya'yı Rusya'nın, Avusturya ve Prusya'nın devrimci parçası haline getiren" bazı özel toplumsal koşullar üzerinde durdu. Bu koşullar nedeniyle, "temelleri hâlâ bir ölçüde feodal olsa bile, Polonya soyluları bile, eşi görülmedik bir özgeciklikle (*selflessness*) demokratik tarım devrimine dört elle sarıldılar. Almanya'nın, en yavanından anayasal ve burnu havada bir felsefi ideoloji içinde, elyordamıyla yolunu aradığı yıllarda Polonya, çoktan, Doğu Avrupa demokrasisinin merkeziydi. Biz [Almanlar] ... Polonya'nın ezilmesine yardım ettiğimiz, Polonya'nın bir bölümünü Almanya'ya zincirle bağlı tuttuğumuz sürece, Rusya'ya ve Rusya'nın siyasetine zincirli kalacağız, kendi ülkemizde ataerkil feodal mutlakiyeti tam olarak kaldırıp atamayacağız. Demokratik bir Almanya yaratmanın birincil önkoşulu, demokratik bir Polonya yaratılmasıdır."<sup>3</sup>

Bu açıklamaları, buraya, böyle ayrıntılı olarak almanın nedeni, uluslararası sosyal-demokrasinin, Polonya sorununa karşı, 19. yüzyılın hemen hemen ikinci yarısı boyunca geçerliğini koruyacak bir yolda biçimlendiği bir sırada, işin tarihsel geçmişini apaçık göstermesinden ötürüdür. O tarihsel geçmişte ortaya çıkan değişiklikleri görmezlikten gelmek ve marksizmin verdiği eski çözümleri savunmayı sürdürmek, öğretinin özüne değil, sözüne bağlı kalmak demektir; yeni siyasal durumları tahlil için marksist araştırma yöntemlerini kullanmaksızın eski vargıları yinelemek demektir. O günlerle bugünler —son burjuva devrimci hareketleri çağı ve umutsuzca çırpıman bir gericilik çağı, proleter devrimi öncesinde bütün güçlerin aşırı bir gerilik içinde olduğu bugünler— birbirinden çok açık biçimde farklıdır. Bir bütün olarak *o günlerin* Polonya'sında salt köylüler değil, ama soyluların büyük bir kesimi bile devrimciydi. Ulusal kurtuluş savaşımı

geleneği öylesine güçlüydü, kökleri öylesine derinlere inmişti ki, ülke içinde yenilgiye uğramaları üzerine, Polonya'nın en yigit oğulları, nerede destekleyecek devrimci bir sınıf buldularsa oraya koştular; Dabrowski ile Wroblewski'nin<sup>4</sup> anıları, 19. yüzyılın en büyük proletarya hareketiyle, Paris işçilerinin son —umalım ki başarısız son— ayaklanmasıyla ayrılmaz biçimde birleşti. *O günlerde* Polonya'nın kurtuluşu\* gerçekşemeksizin, Avrupa'da demokrasinin tam bir zafer kazanması gerçekten olanaksızdı. *O günlerde* Polonya, çarlığa karşı, uygarlığın gerçekten kalesiydi, demokrasinin öncüsüydü. *Bugünse* Alman ve Rus proletaryası, eski devrimci Polonya'nın büyük geleneklerini kahramanca kendi ellerine alan Polonya proletaryasıyla omuzomuzla özgürlük savaşı verirken, Polonya'nın egemen sınıfları, Almanya'nın ve Avusturya'nın orta sınıfları (gentry) ve Rusya'nın sınai ve mali kodamanları, Polonya'yı ezen ülkelerin egemen sınıflarını destekliyorlar. *Bugün* marksizmin, komşu ülkelerdeki ileri temsilcileri, gerçi Avrupa'daki siyasal evrimi dikkatle gözlüyorlar ama, gene de "bugünkü durumda St. Petersburg'un, Varşova'dan çok daha önemli devrimci bir merkez haline geldiğini, Rus devrimci hareketinin, Polonya hareketinden çok daha büyük bir uluslararası önem kazandığını" özdenlikle itiraf ediyorlar. Kautsky'nin, Polonya sosyal-demokratlarının programına, Polonya'nın özgürlüğe kavuşturulması isteminin alınmasını savunurken, ta 1896'da yazdığı budur. Polonya sorununun 1848'den bu yana geçirdiği evreleri inceleyen Mehring de, 1902'de, şu sonuca varmıştır: "Polonya proletaryası bayrağına, Polonya'da, egemen sınıfların adını bile duymak istemedikleri sınıflı bir devletin kurulmasını yazmayı dileseydi, tarihsel bir güldürü sahnelemiş olurdu; bu, mülk sahibi sınıflar için (örneğin, 1791'deki Polonya soyluları için olduğu gibi) pekâlâ, olasıdır, ama işçi sınıfı için hiçbir zaman sözkonusu olmaması gerekir. Öteyandan, eğer bu gerici ütopya, aydınlar katmanıyla, küçük-burjuvazinin ulusalcı kışkırtmalara duyarlı olan kesimlerini proletaryanın aydınlatma çabalarına kazanma sonucunu verirse, o zaman, işçi sınıfının uzun erimli çıkarlarını, günün önemsiz ve ucuz başarılarına kurban eden değersiz bir oportünizmin ürünü olarak, bu ütopyanın savunulamazlığı bir

\* Lenin, "restorasyonu" sözcüğünü kullanıyor. —ç.

kat daha artar.

"İşçi sınıfının bu çıkarları, Polonya'yı paylaşmış olan üç devlette de Polonyalı işçilerin, herhangi bir koşul koymaksızın kendi sınıf yoldaşlarıyla omuzomuz savaşımlarını kesinlikle emreder. Bir burjuva devrimin, özgür bir Polonya yaratabileceği günler artık geride kalmıştır: bugün Polonya'nın yeniden doğuşu, ancak gelişmesi sırasında, modern proletaryanın zincirlerini koparacağı toplumsal bir devrimle olabilir."<sup>5</sup>

Mehring'in vardığı sonuca tam olarak katılıyoruz. Biz kendi iddialarımızda Mehring kadar ileri gitmesek bile, bu vargının doğruluğundan kuşku duyulamayacağını belirtmek istiyoruz. Kuşkusuz, Polonya sorununun bugünkü durumu, elli yıl öncekinden büyük ölçüde değişiktir. Ne var ki, bugünkü duruma, hep böyle sürecekle gözöyle bakılamaz. Sınıf karşıtlığı, kuşkusuz, ulusal sorunları gerilere itmiştir, ama kesin olarak, herhangi bir ulusal sorunun, geçici bir süre için siyasal oyunun ön safında görünemeyeceği, doktrinerliğe sapma tehlikesine düşmeksizin ileri sürülemez. Kuşkusuz, kapitalizmin devrilmesinden önce Polonya'nın kurtulması olasılığı hemen hemen yok gibidir. Ama bunun kesinlikle olanaksız olduğu, ya da Polonya burjuvazisinin, bağımsızlığın yanında yer almasına yolaçacak koşulların ortaya çıkmayacağı da söylenemez. Üstelik Rus sosyal-demokrasisi de, kendi ellerini bağlamayı hiç mi hiç istemiyor. Rus sosyal-demokrasisi, ulusların kaderlerini tayin hakkının tanınmasını programına alırken, *akla sığabilecek her* olasılığı dikkate almıştır. Sosyalizmden önce gerçekleşmesi olasılığı yok denecek ölçüde az olduğu halde, Polonya proletaryasının bağımsız ve özgür bir Polonya cumhuriyeti sloganını benimsemesini, bu program hiçbir biçimde engellemiş değildir. Program, yalnızca, gerçekten sosyalist olan bir partinin, proletaryanın sınıf bilincini baştan çıkartıp bozmamasını, sınıf savaşımını önemsemezlik etmemesini, işçi sınıfını burjuva-demokrat sözlerle avlamamasını ya da proletaryanın bugünkü siyasal savaşımının birliğini parçalamamasını istemektedir. İşin özü, işte bu koşullardadır. Biz, kendi kaderini tayin hakkını, ancak bu koşullarla tanıyoruz. PSP'nin, Alman ve Rus sosyal-demokratlarından, ulusların kaderlerini tayin hakkını, özgür ve bağımsız bir cumhuriyet için savaşım ver-



me hakkını reddettikleri için ayrılıyormuş gibi görünmesinin hiçbir yararı yoktur. Ayrılık bu noktada değildir. Ayrılık, PSP'nin sınıf görüşünü gözden kaçırmasında, bu görüşü şovenizmiyle\* gölgelemesinde, bugünkü siyasal savaşımı bölmesindedir. Bizim PSP'ne gerçek sosyal-demokrat bir işçi partisi gözüyle bakmamızı engelleyen şey budur. Örneğin, PSP, sorunu genellikle şöyle koyar: "... Çarlığı, ancak, Polonya'yı ondan kopararak zayıflatabiliriz; çarlığı devirmek Rus yoldaşların görevidir." Ya da şöyle: "... Çarlığın devrilmesinden sonra Rusya'dan ayrılarak kendi kaderimizi tayin edebiliriz." Görüyorsunuz, yalnızca, programın, Polonya'nın kurtuluşuna ilişkin isteği açısından bile, canavarca bir mantık, nasıl canavarca sonuçlara götürüyor. Polonya'nın kurtuluşu, demokratik evrimin olası (ama burjuvazi egemen oldukça hiçbir biçimde mutlak kesinlik göstermeyen) sonuçlarından biri olduğuna göre, Polonya proletaryası *bu durumda* çarlığı devirmek için Rus proletaryasıyla birlikte savaşmamalı, ama "ancak" Polonya'yı ondan kopararak zayıflatmak için savaşmalıymış. Rus çarlığı Almanya ve Avusturya burjuvazisi ve hükümetleriyle gittikçe daha yakın ittifak kurduğuna göre, Polonya proletaryası *bu durumda*, şimdi *aynı* boyunduruğa karşı savaştığı Rus, Alman vb. proletaryasıyla ittifakını gevşetmeliymiş. Bu, proletaryanın en önemli çıkarlarını, burjuva-demokratça bir ulusal bağımsızlık kavramına feda etmekten başka bir şey değildir. İktisadi gelişme, siyasal bir bütünün ayrı parçalarını giderek birbirine daha yakınlaştırmayı sürdürdükçe, bütün ülkelerin burjuvazileri, ortak düşmanları olan proletaryaya karşı giderek birleştikçe ve ortak dostları olan çarı desteklemekte giderek birbirlerine yaklaştıkça, bizim çarlığı devirme amacımızdan *ayrı* olarak PSP'nin, çarlığın dağılması istemi boş bir söz olarak kalacaktır, bugün de boş bir sözden başka bir şey değildir. Üstelik, şimdi otokrasinin boyunduruğu altında ezilen *proletaryanın güçlerinin bölünmesi* acı bir gerçektir, doğrudan doğruya,

\* Fransa'da, birinci cumhuriyet ve imparatorluk yıllarında üne kavuşmuş, Rochefort'lu Nicolas Chauvin adlı askerin adından yapılmış bir sözcük. Chauvin'in yurtseverliği aşırı gösteriş ölçüsüne vardığı için, arkadaşları arasında alay konusu olmuş, bağınaz yurtseverlik anlamına gelen *chauvinism* sözcüğü de oradan kalmıştır. Cogniard'in 1831'de yazdığı *La Cocarde Tricolore* adlı güldürü de, Chauvin adını ölümsüzleştirmiştir. -ç.

PSP'nin yaptığı hatanın sonucudur, PSP'nin burjuva-demokrat kalıplara tapınmasının sonucudur. Proletaryanın bu bölünmüşlüğüne gözlerini kapatabilmek için, PSP'nin şovenizme alçalması ve Rus sosyal-demokratlarının görüşlerini şöyle sunması gerekir: "Bizler [Polonyalılar] toplumsal devrimi beklemeli, o zamana kadar, ulus olarak ezilmeyi sabırla sineye çekmeliymişiz." Bundan daha büyük yalan olmaz. Rus sosyal-demokratları hiçbir zaman böyle bir şey salık vermiş değiller; tam tersine, Rusya'da ulusların ezilmesine karşı hem kendileri savaşıyorlar, hem de tüm Rus proletaryasını savaşa çağırıyorlar. Rus sosyal-demokratları *kendi* programlarına dillerin, ulusların, vb. tam eşitliğini almakla yetinmiyorlar, onun yanı sıra her ulusun kendi kaderini tayin hakkını da tanıyorlar. Bu hakkı tanıırken, biz, ulusal bağımsızlık isteklerine göstereceğimiz desteği, proletarya savaşımının çıkarları koşuluna *bağlıyoruz*. Bizim tutumumuzun, Rus'un Rus-olmayana güvensizliğinin ifadesi olduğunu, ancak bir şovenist söyleyebilir. Çünkü gerçekte bizim tutumumuz, sınıf bilincine ermiş proleterin, burjuvaziye güvensizliğinin zorunlu sonucudur. PSP, ulusal sorunun, "biz" (Polonyalılar) ve "onlar" (Ruslar, Almanlar, vb.) karşıtlığı açısından *tartışılması, didiklenmesi* görüşünde. Oysa sosyal-demokrat, "biz" proleterler ve "onlar" burjuvazi karşıtlığına öncelik verir. "Biz" proleterler, burjuvazinin, devrimci proletaryayla karşı karşıya geldiği zaman, özgürlüğe, anayurda, dile, ulusa nasıl *ihanet ettiğini* düzinelerle gördük. Fransız ulusunun en büyük onur kırıklığına uğradığı, korkunç ölçüde ezildiği, ulusal savunma hükümetinin ulusal kaçaklar hükümeti haline dönüştüğü sırada, ezilen ulus burjuvazisinin, yani Fransız burjuvazisinin, iktidarı eline alma cesaretini göstermiş olan proleter yurttaşlarını parça parça etmesi için ezen ulusun askerlerini yardımına çağırarak Prusya'ya teslim oluşuna tanıklık ettik. Bu nedenledir ki, şovenist ve oportünist didiklemelere aldırmaksızın Polonyalı işçilere her zaman şöyle diyeceğiz: otokrasiye karşı bugünkü siyasal savaşımın isterlerini ancak, Rus proletaryasıyla kurulacak tam ve candan bir ittifak karşılayabilir; siyasal ve iktisadi tam kurtuluşu ancak böyle bir ittifak güvence altına alabilir.

Polonya sorunu üzerine söylediklerimiz, bütün öteki ulu-

sal sorunlar için de geçerlidir. Otokrasinin lanet olası geçmişi, otokrasinin ezdiği ulusların işçi sınıfları arasında çok büyük bir *yabansılama* (*estrangement*), bize kalıt olarak bırakmıştır. Bu yabansılama büyük bir beladır, otokrasiye karşı savaşımında büyük bir engeldir. Aynı partiler ya da bir partiler "federasyonu" türünden "ilkeler" koyarak bu belayı kurumlaştırıp yasallaştırmamalı, bu çirkin durumu onaylamamalıyız. Kuşkusuz, en az dirençle karşılanacak yolu izlemek daha basit, daha kolaydır. Şimdi Bundun yapmak istediği gibi, herkesin köşesine çekilip "aman bana mı kaldı" cılığın rahatına gömülmesi kolaydır. Birlik gereğini ne kadar çok kavrarsak, tam birlik olmadıkça otokrasiye karşı uyumlu bir saldırıya girişmenin olanaksızlığına ne kadar daha fazla inanırsak, bizim siyasal sistemimizde merkezî bir savaşım örgütüne gerek olduğu o kadar daha çok ortaya çıkacak, ve bizler "basit", ama aldatıcı ve temelde alabildiğine yanlış olan çözümlerle tatmin olmaya o kadar az eğilim göstereceğiz. Birbirimizi yabansılamanın verdiği zararlar kavrınmadıkça, proletarya partisi kampında bu yabansılama, her ne pahasına olursa olsun kesinlikle son verme isteğini taşımadıkça "federasyon" için incir yaprağına hiç de gerek yoktur; ilgili " taraflar "dan birinin çözmeyi gerçekten arzulamadığı bir sorunu çözmeye çabalamanın hiçbir yararı yoktur. Durum bu olduğuna göre, otokrasi tarafından ezilen bütün ulusların proletaryalarının otokrasiye ve giderek daha birlik haline gelmekte olan uluslararası burjuvaziye karşı verdikleri savaşımında, başarı için merkezîyetçiliğin temel zorunluluk olduğunu, bırakalım, deneyimlerden ve asıl hareketten çıkarılacak dersler kanıtlasın.

*Iskra*, n° 44,  
15 Temmuz 1903

*Collected Works*,  
vol. 6, s. 452-461.

# RSDİP'NİN ULUSAL PROGRAMI

15 (28) ARALIK 1913

MERKEZ Komitesi Konferansı, *İzveşçeniye*'de<sup>1</sup> yayınlanmış olan ulusal sorun üzerine kararı\* kabul etti ve ulusal program sorununu kongre gündemine aldı.

Ulusal sorunun şu anda —karşı-devrimin tüm politikasında, burjuvazinin sınıf bilincinde, ve Rusya sosyal-demokrat proletarya partisinde— niçin ve nasıl önemli bir yer tuttuğuna, kararda, ayrıntılı olarak değiniliyor.

Kuşkusuz bu konu üzerinde durmanın gereği yok, çünkü durum apaçıktır. Marksist teorik yazında, bu durum ve sosyal-demokratların ulusal programının temelleri, son dönemde aydınlığa kavuşturulmuştur (burada başta Stalin'in makalesini belirtmek gerekir<sup>2</sup>). Onun için bu yazıda sorunu salt

\* Bkz.: V. Lénine, *Œuvres*, Paris-Moscou, c. 19, s. 460-462. —Ed.

parti açısından koymayı ve Stolipin-Maklakov<sup>3</sup> baskısı altında boğulmakta olan legal basının ele alamayacağı noktalara açıklık getirmekle yetinmeyi doğru buluyoruz.

Rusya'da sosyal-demokrasi, daha eski ülkelerin, yani Avrupa'nın deneyimlerine ve bu deneyimlerin teorik ifadesi olan marksizme dayanarak oluşmaktadır. Ülkemizin özelliği, ve bu ülkede sosyal-demokrasinin yaratıldığı tarihsel anın özelliği şundadır ki, burada —Avrupa'dan farklı olarak— sosyal-demokrasi, burjuva devriminden önce oluşmaya başladı ve bu devrim sırasında oluşmaya devam ediyor. İkincisi, bizim ülkemizde, proleter demokrasisini genel olarak burjuva ve küçük-burjuva demokrasisinden ayırmak için kaçınılmaz olan savaşım —ki bu, özünde bütün ülkelerin tanımış olduğu savaşımlardan farksızdır—, marksizmin, Batıda ve bizim ülkemizde tam bir teorik zafer sağladığı bir koşul oluşturmaktadır. Onun için bu savaşımın biçimi, marksizm uğruna bir savaşım olmaktan çok, "hemen hemen marksist" tümcelerle kendisini maskeleyen küçük-burjuva teorilere karşı bir savaşımdır.

"Ekonomizm"<sup>4</sup> (1895-1901) ve "legal marksizm"den<sup>5</sup> (1895-1901, 1902) bu yana, bu, hep böyle olmuştur. Bu akımların menşevizm<sup>6</sup> ile (1903-1907) ve likidatör akımla<sup>7</sup> (1908-1913) sıkı, üstü örtülü bağlarını ve yakınlığını ancak tarihsel gerçeklerden korkanlar unutabilirler.

1901-1903 yıllarında RSDİP programını hazırlamış olan eski *İskra*,<sup>8</sup> ilk kez esaslı bir tarzda Rusya işçi hareketinin teori ve pratiğinde marksizmi kurarken, öteki sorunlarda olduğu gibi, ulusal sorunda da küçük-burjuva oportünizmine karşı savaşıyordu. Bu küçük-burjuva oportünizmi, en başta Bund'un milliyetçi saplantılarında ya da dalgalanmalarında ifadesini buluyordu. Eski *İskra* Bund'un milliyetçiliğine karşı çetin bir savaş yürüttü. Bu savaş unutmak bir kez daha belleğini yitirmiş zavallının durumuna düşmek, Rusya sosyal-demokrat işçi hareketinin tarihsel ve ideolojik temelinden kopmak olur.

Öte yandan, Ağustos 1903'te toplanan İkinci Kongrede RSDİP programının kesin olarak kabul edilmesi sırasında, bazı Polonyalı sosyal-demokratların "ulusların kaderlerini tayin hakkına" gölge düşürme, yani bambaşka bir yönden oportünizmin ve milliyetçiliğin içine kayma doğrultusunda

bazı acemice girişimlerine karşı bir savaşım yürütüldü (bunun kongre tutanaklarında kaydı yoktur, çünkü savaşım hemen hemen bütün kongrenin katıldığı *Program Komisyonunda* olmaktaydı).

Bugün bile, aradan on yıl geçtiği halde, savaşım, iki temel *çizgiyi* izleyerek devam ediyor; bu da, savaşımın Rusya'da ulusal sorunun tüm nesnel koşullarıyla sıkı sıkıya bağlı olduğunu gösterir.

Avusturya'da, (Kristan, Ellenbogen vb. tarafından savunulan ve Güney Slavları tasarısında ifade edilmiş olan) "ulusal kültürel özerklik" programı Brunn Kongresinde (1899) *reddedildi*. Bölgesel ulusal özerklik kabul edildi, ve bütün ulusal bölgelerin zorunlu birliği yolunda sosyal-demokrat propaganda, "ulusal kültürel özerklik" fikri ile yalnızca bir *uzlaşmaydı*. Bu mutsuz görüşün bellibaşlı teorisyenleri, bunun, Yahudilere *uygulanmayacağını* özellikle belirttiler.

Rusya'da, *her zaman olduğu gibi*, küçük bir oportünist yanlışı geliştirerek bir oportünist siyasal sistem haline getirmeyi amaç edinen kimseler çıktı. Nasıl ki, Almanya'da Bernstein, Rusya'da sağ kadetlerin, Struve'lerin, Bulgakov'ların, Tugan ve şürekasının ortaya çıkmasına neden olduysa, aynı biçimde, Otto Bauer'in (aşırı ölçüde ihtiyatlı Kautsky'nin değişisi ile) "enternasyonalizmi unutmaması, Rusya'da *tüm* Yahudi burjuva partilerin ve bir dizi küçük-burjuva akımların (Bund ve 1907 sosyalist-devrimci ulusal partiler *konferansı*) "ulusal kültürel özerkliği" *bir bütün olarak* benimsenmeleri *sonucunu verdi*. Geri Rusya, bir bakıma, Batı Avrupa oportünizminin mikroplarının bizim barbar toprağımızda nasıl gerçek salgınlar meydana getirdiğinin örneğini vermektedir.

Bizde sık sık Bernstein'ın Avrupa'da "hoşgörü ile karşılandığı" belirtilir, ama bernştayncılığın bizim "kutsal" Rusya anamız dışında, dünyada hiçbir yerde struveciliği doğurmadığı, ve "bauercilik" in de Yahudi burjuvazisinin ince milliyetçiliğinin sosyal-demokratlar tarafından haklı gösterilmesine dek *vardırılmadığı* unutulur.

"Ulusal kültürel özerklik" en ince, bu yüzden de en tehlikeli milliyetçiliği temsil eder; bu, ulusal kültür sloganlarıyla ve son derece zararlı, giderek anti-demokratik bir şey olan eğitimin milliyetlere göre bölünmesi yolunda propaganda ile işçilerin yozlaştırılmasıdır. Kısaca, bu program, proleter en-

ternasyonalizmiyle mutlak olarak çelişir; ve ancak küçük-burjuva milliyetçilerin ülkülerine yanıt verir.

Ama öyle bir *durum* vardır ki, marksistler, burada, eğer demokrasiye ve proletaryaya ihanet etmek istemiyorlarsa, ulusal sorunda özel bir istemi, ulusların kaderlerini serbestçe tayin etme hakkını (RSDİP programının 9. maddesi), yani siyasal bakımdan ayrılmayı savunmalıdırlar. Konferans kararı bu istemi öyle ayrıntılı olarak savunmaktadır ki, burada herhangi bir yanlış anlamaya yer olamaz.

Onun için biz, yalnızca bu programa karşı ileri sürülmüş olan ve inanılmaz bir bilisizliği ve oportünizmi yansıtan itirazların niteliğini gözler önüne sermekle yetineceğiz. Bu nedenle belirtelim ki, programımızın yürürlükte olduğu on yıl boyunca, RSDİP'nin hiçbir birimi, hiçbir ulusal örgüt, hiçbir bölgesel konferans, hiçbir yerel komite, bir kongrede ya da konferansta hiçbir delege, 9. maddenin değiştirilmesi ya da kaldırılması sorununu ortaya atmamıştır!

Bunu, asla unutmamak gerekir. Bu, bize, bu noktaya karşı itirazlarda bir parçacık olsun ciddiyet ve parti zihniyeti olup olmadığını gösterir.

Likidatörlerin gazetesinden bay Semkovski'yi ele alalım. Bu kişi, partiyi tasfiye etmiş bir kimsenin hafifliğiyle şöyle diyor: "Bazı düşüncelerle programın 9. maddesinin tüm olarak kaldırılması yolunda Rosa Luxemburg'un önerisine katılmıyorum." (N. R. Gaz., n° 71.)

Gizli düşünceler mi var! A a programımızın tarihi hakkında bu ölçüde bilgisiz olduktan sonra, nasıl olur da insan "gizleme merakına" tutulmaz? Hafiflikte bir eşi olmayan aynı bay Semkovsk , (parti, program ne oluyormuş ki?) Finlandiya'yı bir istisna sayarsa, nasıl olur da "gizleme merakına" tutulmaz?

"Polonya proletaryası Rusya'nın bütün proleterleri ile birlikte ortak savaşı aynı devletin çerçevesi içinde vermek istemesine karşılık, Polonya toplumunun gerici sınıfları, bunun tersini, Polonya'nın Rusya'dan ayrılmasını isterlerse, ve bunlar bir referandumda oyların çoğunluğunu sağlarsa ... nasıl davranmalı? Biz, sosyal-demokratlar, merkezî parlamentoda, Polonyalı yoldaşlarımızla birlikte ayrılmaya karşı mı oy vermeliyiz, yoksa 'ulusların kaderlerini serbestçe tayin hakkını' ihlal etmemek için oyumuzu ayrılmadan yana

mı kullanmalıyız?"

Böylesine bönce, böylesine tedavisi olanaksız olan bir ka-  
fa karışıklığını yansıtan sorular sorulduğunda, gerçekten  
nasıl davranmalı?

Ulusların kaderlerini tayin hakkı, bay likidatör, bu soru-  
nun merkezi parlamentoda değil, ayrılan azınlığın parla-  
mentosunda, meclisinde ya da referandumunda karara bağ-  
landığı anlamını taşır. Norveç (1905'te) İsveç'ten ayrıldığı  
zaman, buna karar veren tek başına (İsveç'in yarı büyüklü-  
ğünde olan) Norveç oldu.

Bay Semkovski'nin her şeyi inanılmaz bir biçimde kar-  
makarışık hale getirdiğini çocuklar bile görebilir.

"Ulusların kaderlerini tayin hakkı", demokratik bir dü-  
zeni zorunlu kılar, *öyle ki*, bu düzende yalnızca genel olarak  
demokrasi ile yetinilmez, burada, özel olarak ayrılma soru-  
nunu demokratik olmayan yoldan çözüme bağla-  
mak olanaklı değildir. Demokrasi, genel anlamıyla, savaşçı  
ve ezici bir milliyetçilikle bağdaşabilir. Proletarya, bir ulu-  
sun bir devlet sınırları içinde zorla tutulmasını olanaksız kı-  
lan bir demokrasiden yanadır. Bu yüzden, "ulusların kader-  
lerini tayin hakkını ihlal etmemek için", pek akıllı bay Sem-  
kovski'nin sandığı gibi, "oylarımızı ayrılma lehine vermek"  
*değil*, ayrılan bölgenin sorunlarını *bizzat kendisinin* çözüme  
bağlayabilmesine izin verilmesi amacıyla kullanmak zorun-  
dayız.

Bay Semkovski'nin entelektüel yeteneklerine sahip bir  
kimsenin bile, "boşanma hakkı"nın boşanmaya oy vermeyi  
gerektirmediğini anlayabileceği sanılır! Ama mantığın ilke-  
sel esaslarını bile unutmak, 9. maddenin eleştiricilerinin  
yazgısı olsa gerek.

Norveç, İsveç'ten ayrıldığı zaman, İsveç proletaryası,  
eğer milliyetçi küçük-burjuvazinin arkasından gitmek iste-  
miyorduyorsa, İsveçli papazların ve büyük toprak sahiplerinin  
istedikleri şekilde Norveç'in zorla İsveç'e bağlanmasına kar-  
şı *oylarını kullanmalı* ve bu uğurda ajitasyon yapılmalıdır.  
Bu, açık ve anlaşılması pek güç olmayan bir şey. Ulusların  
kaderlerini tayin hakkı ilkesinin başkalarını *ezen egemen*  
ulusların proletaryasına yüklediği bu ajitasyonu, İsveçli mil-  
liyetçi demokratlar benimseyebilirlerdi.

"Eğer gericiler çoğunluktaysa ne yapmalı?" diye soruyor



bay Semkovski. On yaşında bir öğrencinin sorabileceği bir soru. Eğer demokratik bir oylama çoğunluğu gericilere verirse, Rus Anayasasını ne yapmalı? Bay Semkovski, yavan, içi kof, pratik bir değeri olmayan sorular soruyor, yedi aptalın sorduğu ve yetmiş akıllının yanıtlayamadığı sorular türünden bir şey.

Gericiler, bir demokratik oylamayla, çoğunluğu sağladıkları zaman, genellikle şu iki şeyden biri olur: ya gericilerin kararı uygulanır, ve bunun kötü sonuçları yığınları hızla ya da yavaş yavaş gericilere karşı demokrasiye doğru iter; ya da demokrasi ile gericiler arasındaki çatışma bir iç savaşla ya da benzeri bir şeyle çözüme bağlanır, ki bu, (Semkovski'lerin bile işitmiş olabilecekleri gibi) demokratik bir düzende bile olabilir.

Ulusların kaderlerini tayin hakkının tanınması en gerçek burjuva milliyetçiliğinin "oyununa gelinmesini" sağlar, diyor bay Semkovski. Bu çocukça bir saçmadır, çünkü bu hakkın tanınması, hiçbir şekilde, ne ayrılmaya karşı propaganda ve ajitasyona, ne burjuva milliyetçiliğinin suçlanmasına engel değildir. Tam tersine, ayrılma hakkının reddi, tartışma götürmez biçimde en kesin gerici Büyük-Rus milliyetçiliğinin "oyununa gelinmesini" sağlar.

Rosa Luxemburg'un, çok zaman önce, Alman ve Rus sosyal-demokrasisinde alaya alınmasına neden olan (Ağustos 1903) gülünç yanlışlığının düğüm noktası şöyledir: Ezilen ulusların burjuva milliyetçiliğinin oyununu oynamaktan korkulduğu için, ezen ulusun, yalnızca burjuva milliyetçiliğinin değil, kara-yüzler milliyetçiliğinin oyunu oynanıyor.

Eğer bay Semkovski, parti tarihi ve programını bu kadar cahili olmasaydı, bundan onbir yıl önce, Zarya'da<sup>9</sup>, RSDİP program taslağını savunurken (ki bu program, 1903'te onun kendi programı da olmuştur, s. 38) ulusların kaderlerini tayin hakkının tanınmasına özel olarak değinen Plehanov'u çürütmenin ona düştüğünü anlardı. Plehanov bu konuda şöyle yazıyordu:

"Burjuva demokratlar için, teoride bile, zorunlu olmayan bu istem, sosyal-demokratlar olarak bizim için zorunludur. Eğer biz bunu unutursak, ya da Rus yurttaşlarımızın ulusal önyargılarını yaralamak korkusuyla, bunu söylemeye cesaret edemezsek, uluslararası sosyal-demokrasinin birlik çığılı-

ğı olan 'bütün ülkelerin proleterleri birleşiniz!' sloganı, bizim ağzımızda utanmazca bir yalan haline gelirdi."

Plehanov, *Zarya*'da, konferans kararlarında ayrıntılı olarak geliştirilmiş olan başlıca iddiayı, onbir yıldır bay Semkovski'lerin dikkatini bir türlü çekmeyen iddiayı ileri sürüyor. Rusya'da Büyük-Ruslar yüzde-kırküçtür, ama Büyük-Rus milliyetçiliği nüfusun yüzde-elliyedisi üzerinde egemendir ve bütün ulusları eziyor. Bizde ulusal gericilerle ulusal-liberaller (Struve ve şürekası, ilericiler vb.) şimdiden ortaklık kurmuşlardır ve *ulusal*-demokratizmin "ilk kırlangıçları" da görünmüştür (1906 Ağustosunda bay Peşehonov'un mujiğin milliyetçi önyargılarını anlayışla karşılama çağrısını anımsayınız).

Rusya'da burjuva demokratik devriminin tamamlandığını kabul eden yalnızca likidatörlerdir; oysa bütün dünyada böyle bir devrim, ulusal hareketlerle birlikte gelişir. Rusya'da sınır bölgelerinde öyle ezilen uluslar görüyoruz ki, bunlar, komşu devletlerde daha büyük bir özgürlüğe sahiptirler. Çarlık, komşu ülkelerden daha gericidir. O, özgür iktisadi gelişme önünde *en büyük* engeli oluşturuyor ve bütün gücüyle Büyük-Rus milliyetçiliğini körüklüyor. Hiç kuşku yok ki, *tüm öteki koşullar eşit olmak koşuluyla*, bir marksist için büyük güçler, küçüklere kıyasla, her zaman yeğ tutulur. Ama yalnızca çarlık düzenindeki koşullar ile bütün Avrupa devletlerindeki ve Asya devletlerinin çoğundaki koşulların eşit olduğu fikrini benimsemek gülünçtür.

Onun için bugünün Rusya'sında ulusların kaderlerini tayin hakkının yadsınması açıkça oportünizmdir, bu, hâlâ çok güçlü olan gerici Büyük-Rus milliyetçiliğine karşı savaşımın reddedilmesidir.

*Sosyal-Demokrat*, n° 32  
15 (28) Aralık 1913

**ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGELER SORUNU**  
**ÜZERİNE TEZLERİN İLK TASARISI**  
**(III. ENTERNASYONALİN İKİNCİ KONGRESİ İÇİN)**  
**HAZİRAN 1920**

SÖMÜRGELER ve uluslar sorunu konusunda aşağıdaki tezler tasarısını incelenmek üzere sunarken, bütün yoldaşlardan ve özellikle bu pek karmaşık sorunlardan herhangi biri hakkında somut bilgileri olan yoldaşlardan, başlıca şu noktalar üzerinde, görüşlerini, düzeltmelerini, eklemeleri ya da açıklamaları *kısaca* (2 ya da 3 sayfayı geçmemelidir) bana iletmelerini rica ediyorum:

Avusturya deneyimi.  
Polonyalı-Yahudi ve Ukrayna deneyimi.  
Alsace-Lorraine ve Belçika.  
İrlanda.  
Danimarka-Alman, İtalyan-Fransız,  
ve İtalyan-Slav ilişkileri.  
Balkan deneyimi.  
Doğu halkları.  
Panislavizmle karşı savaşım.  
Kafkasya'da durum.  
Başkır ve Tatar Cumhuriyetleri.  
Kırgızistan.  
Türkistan ve deneyimi.

5 Haziran 1920

N. LENİN

1. *Ulusal eşitlik dahil*, genel olarak eşitlik sorununu soyut ya da kesin koyma biçimi, burjuva demokrasisine özgü ve onun niteliğinden gelme bir şeydir. Burjuva demokrasisi, genel olarak insanın eşitliği perdesi arkasında, hem mülk sahibinin, hem proleterin, hem sömürenin, hem sömürülenin resmî ya da hukuksal eşitliğini ilan eder ve böylelikle, ezilen sınıfları ağır bir yanılgıya sürüklemiş olur. *Bizzat* meta üretimi ilişkilerinin bir yansımasından başka bir şey olmayan eşitlik fikri, burjuvazinin elinde, insanlar arasında mutlak bir eşitlik bulunduğu bahanesiyle, sınıfların ortadan kaldırılmasına karşı bir silah haline gelir. Eşitlik isteminin gerçek anlamı, sınıfsız bir toplum kurulması isteminden başka bir şey değildir.

2. Burjuva demokrasisine karşı savaşım, burjuva demokrasisinin yalanlarının ve ikiyüzlülüğünün açığa vurulması olan asıl hedefine uygun olarak, burjuvazinin boyunduruğunu atmak için savaşım veren proletaryanın bilinçli temsilcisi olan partimiz, ulusal sorunda da, soyut ya da biçimsel ilkelere değil, (1) somut tarihsel durumun ve her şeyden önce iktisadi durumun tam ve doğru bir değerlendirmesini; (2) ezilen sınıfların, emekçilerin, sömürülenlerin çıkarlarıyla egemen sınıfın çıkarlarının ifadesinden başka bir şey olmayan, genel olarak halkın çıkarları genel fikri arasındaki açık-seçik ayrımı; (3) dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun —malisermaye ve emperyalizm dönemine özgü biçimde— küçücük bir ilerlemiş kapitalist ve aşırı ölçüde zengin ülkeler azınlığı tarafından sömürgeleştirilmesini ve mali köleliğini gizleyen burjuva demokrasisi yalanına karşı çıkarak, hak eşitliğinden yararlanmayan, ezilen, bağımlı uluslarla bütün haklardan yararlanan, ezen ve sömüren uluslar arasında aynı açık-seçiklikte bir ayrımı birinci plana koymalıdır.

3. 1914-1918 emperyalist savaşı, dünyanın bütün ezilen ulusları ve sınıfları önünde, ünlü "Batı demokrasilerinin" Versay antlaşmasının, Alman junkerlerinin ve Kayzerin zorla kabul ettirdikleri Brest-Litovsk antlaşmasından, zayıf

düşmüş uluslara uygulanan daha canavarca ve daha alçakça bir zorbalık olduğunu pratikte göstererek, burjuva demokratik parlak tümcelerin sahteliğini açıkça kanıtlamıştır. Cemiyet-i Akvam ve Antantın bütün savaş-sonrası siyaseti, ileri ülkelerin proleteryasının olduğu gibi sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin emekçi halklarının tümünün devrimci savaşımını, her yerde güçlendirerek, kapitalist düzende barış içinde birlikte yaşama ve ulusların eşitliği olanağı üzerine küçük-burjuva milliyetçi hayallerinin iflasını hızlandırarak, bu gerçeği, her gün daha büyük açıklıkla ortaya koymaktadır.

4. Bu temel tezlerden çıkan sonuç şudur ki, bütün ulusların ve bütün ülkelerin proleterlerinin ve emekçi yığınlarının, büyük toprak sahiplerini ve burjuvaziyi iktidardan düşürmek amacıyla dayanışma kurmaları, III. Enternasyonalin uluslar ve sömürgeler sorunundaki siyasetinin dayanağını oluşturmaktadır. Çünkü, ancak böyle bir yaklaşma ve dayanışma, kapitalizme karşı zaferi güvence altına alır, ve bu olmadan ulusal boyunduruğu atmak ve hak eşitsizliğini ortadan kaldırmak olanaksızdır.

5. Dünyadaki siyasal durum, şimdi artık proletarya iktidarını gündeme almış bulunmaktadır, ve dünya siyasetinin bütün olayları kaçınılmaz olarak tek bir merkezî noktada kesişmektedirler: bir yandan bütün ülkelerin ileri işçilerinin sovyetik hareketlerini, öte yandan sovyetlerin dünya emperyalizmi üzerinde zaferi olmadan kendileri için kurtuluş olmadığını acı deneyimlerle öğrenmiş olan sömürgelerin ve ezilen ulusların bütün ulusal kurtuluş hareketlerini, kaçınılmaz olarak çevresinde toplamış olan Sovyetler Birliği'ne karşı, dünya burjuvazisinin savaşı.

6. Onun için, şu anda, yalnızca ayrı ayrı ulusların emekçilerinin yaklaşımlarını kabul etmek ya da bunu ilan etmek yetmez. Önemli olan, bu birliğe, her ülkenin proleteryası içindeki komünist hareketin ya da geri ulusal-topluluklar ve ülkeler işçi ve köylülerinin burjuva demokratik kurtuluş hareketinin gelişme derecesine tekabül eden biçimler vererek, tüm ulusal ve sömürge kurtuluş hareketlerinin Sovyetler Rusyası ile en sıkı birliğini sağlayan bir siyaset izlenmelidir.

7. Federasyon, ayrı ayrı ulusların işçilerinin tam birliğine doğru geçici biçimdir. Federasyon, RSSFC'nin (Rus Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyetleri) öteki sovyet cumhu-

riyetleriyle olduğu gibi (örneğin, geçmişte Macaristan, Finlandiya, Letonya Sovyet Cumhuriyetleriyle ve şimdi Azerbaycan ve Ukrayna Sovyet Cumhuriyetleriyle) RSSFC içinde de geçmişte, ne devlet olarak özel bir varlığı, ne özerkliği olmayan (örneğin 1919'da ve 1920'de RSSCF içinde yaratılan Başkır ve Tatar özerk cumhuriyetleri gibi) ulusal-topluluklar arasında da yararlılığını tanıtlamıştır.

8. III. Enternasyonalin görevi, sovyet düzeni ve hareketi temeli üzerinde oluşturulan bu yeni federasyonları, bu bakımdan geliştirmek olduğu kadar, deneyimin ışığında incelemek ve denemektir de. Federasyonu tam birlik doğrultusunda geçici bir biçim sayarak, ilkin, sovyet cumhuriyetlerinin en sıkı birliği olmadan, askerî bakımdan çok daha güçlü olan emperyalist devletler tarafından kuşatılmış olan bu sovyet cumhuriyetlerinin varlığını korumanın olanaksız olduğunu, ikinci olarak, bu sovyet cumhuriyetleri arasında sıkı bir iktisadi birliğin kurulmasının gerekli olduğunu ve bu birlik olmadıkça, emperyalizmin tahrip ettiği üretici güçlerin yeniden kurulmasının ve emekçilerin gönencinin sağlanmasının olanaksız olduğunu, üçüncü olarak, bir bütün sayılan ve bütün ülkelerin proletaryası tarafından bir plan gereğince yönetilen tek bir dünya ekonomisine doğru bir eğilim bulunduğunu ve kapitalist düzende açıkça belirli bir hal almış olan bu eğilimin sosyalist düzende gelişmesinin ve zafere ulaşmasının kaçınılmaz olduğunu her zaman aklımızda tutarak, giderek daha sıkı bir federatif birliğe doğru yönelmeliyiz.

9. Devletin içindeki ilişkiler alanında III. Enternasyonalin ulusal politikası, kendi kimlikleriyle ortaya çıkan ya da II. enternasyonalcilerin yaptığı gibi sosyalist etiketini kullanan burjuva demokratlarının yetindikleri, ulusların eşitliğinin tamamen biçimsel, sözde kalan basit tanınmasıyla kalmaz.

Ulusların eşitliği ilkesinin ve ulusal azınlıkların haklarının güvencelerinin, bütün kapitalist ülkelerde, "demokratik" anayasalarına karşın uğradıkları devamlı baltalamalar, parlamento kürsüsünden olsun, parlamento dışında olsun — bıkmadan, usanmadan suçlanmakla kalınmamalıdır, ama aynı zamanda, birincisi, önce, bütün proleterlerin, sonra da çalışanlar yığınının burjuvaziye karşı savaşımında birliğini

ancak sovyet düzeninin sağlayabileceğini ve ikincisi, bütün devrimci partilerin bağımlı olan ya da eşitlik haklarından yararlanmayan ulusların (örneğin İrlanda, Amerika zencileri vb.) ve sömürgelerin devrimci hareketlerine doğrudan doğruya yardım etmeleri gerektiğini tanıtmak da, aynı biçimde zorunludur.

Özellikle önemli olan bu sonuncu koşul gerçekleşmezse bağımlı ulusların ve sömürgelerin zulme karşı savaşımı, ve bu ulusların ayrılma hakkının tanınması, tıpkı II. Enternasyonal partilerinde olduğu gibi aldatıcı sloganlar olmaktan öte bir değer taşımaz.

10. Enternasyonalizm ilkesinin sözde tanınması ve bunun yerine eylemde küçük-burjuva propaganda ve ajitasyonun, pratik çalışmasının, milliyetçiliğinin ve pasifizminin konması, yalnızca II. Enternasyonal partilerine özgü bir şey değildir; bunlar, II. Enternasyonalden ayrılan, hatta sık sık şimdi kendilerini komünist olarak adlandıranlara da özgü bir şeydir. Bu kötülüğe karşı, en derin kökler salmış küçük-burjuva milliyetçi önyargılara karşı savaşım, proleter iktidarının ulusal olmaktan çıkarılıp (yani bir dünya politikası saptama yeteneği olmayan tek bir ülkedeki iktidar olmaktan çıkıp) uluslararası nitelik kazanma yolunda (yani bütün dünya politikası üzerinde belirleyici etkisi olabilen hiç değilse birkaç ilerlemiş ülkedeki proleter iktidarı durumuna gelmesi yolunda) her gün gelişme kaydettiği ölçüde, daha önemli bir sorun haline gelmektedir. Küçük-burjuva milliyetçiliği, yalnızca ulusların eşitliğinin tanınmasını enternasyonalizm diye adlandırır ve (bu tanımanın yalnızca sözde kalması bir yana) ulusal bencillığe dokunmaz, oysa proleter enternasyonalizmi, (1) bir ülkedeki proleter savaşımın çıkarlarının, dünya ölçüsündeki savaşımın çıkarlarına bağımlı kılınmasını; (2) burjuvaziyi yenmekte olan ulusların, uluslararası sermayenin devrilmesi için ulusal planda en büyük fedakârlıklara katlanmaya hazır olmalarını gerektirir.

Onun için, şimdiden, tamamen kapitalistleşmiş olan, proletaryanın gerçekten öncü müfrezesini oluşturan işçi partilerinin bulunduğu devletlerde, enternasyonalizm anlayışı ve siyasetinden, oportünistçe, küçük-burjuvaca ve pasifistçe sapmalara karşı savaşım, görevlerin birincisi ve en önemlisi-dir.

11. Feodal, ataerkil ya da ataerkil-köylü nitelikteki ilişkilerin egemen bulunduğu daha geri devletlerde ve uluslarda, şunlar özellikle gözönünde tutulmalıdır:

(1) Bütün komünist partileri için bu ülkelerin burjuva demokratik kurtuluş hareketini destekleme gereği; bu kurtuluş hareketini, en etkin biçimde destekleme zorunluluğu, her şeyden önce geri kalmış ulusun sömürgeci ve mali bakımdan bağımlı bulunduğu ülkenin işçilerinin görevidir;

(2) Geri kalmış ülkede etkili olan papaz ve yobaz takımına ve ortaçağdan kalma öteki gerici ögelere karşı savaşım zorunluluğu;

(3) Avrupa ve Amerika emperyalizmine karşı kurtuluş hareketini, hanların, büyük toprak sahiplerinin, mollaların vb. durumunun güçlenmesiyle bağdaştırma çabasında olan İslam Birliğine ve benzeri akımlara karşı savaşım zorunluluğu;

(4) Geri kalmış ülkelerin köylü hareketlerini, eşrafa karşı, büyük toprak mülkiyetine karşı, feodalizmin bütün belirtilerine ya da kalıntılarına karşı özellikle desteklemek ve Batı Avrupa devrimci proletaryası ile Doğu ülkelerinin, sömürgelerin ve genel olarak geri kalmış ülkelerin devrimci köylü hareketi arasında mümkün olduğu kadar sıkı bağlar kurarak, köylü hareketine en devrimci karakterin kazandırılması yolunda çaba gösterilmesi; kapitalist-öncesi ilişkilerin egemen bulunduğu ülkelere "emekçiler sovyetleri"ni vb. kurarak, sovyetler rejiminin temel ilkelerini bu ülkelere uygulamak için çabaları esirgememek özellikle önemlidir.

(5) Geri kalmış ülkelere burjuva demokratik kurtuluş akımlarını komünist olarak nitelendirme yolundaki eğilime karşı en kesin şekilde savaşım zorunluluğu; III. Enternasyonal, sömürgelerdeki ve geri kalmış ülkelere burjuva demokratik ulusal hareketleri, ancak geleceğin proleter partilerinin öğelerini, bütün geri kalmış ülkelere gruplar oluşturmaları zihniyetiyle ve kendi özel görevleri, kendi uluslarının burjuva demokratik hareketlerine karşı savaşım görevleri zihniyetiyle eğitilebilmeleri koşuluna bağlı olarak desteklemelidir; III. Enternasyonal, sömürgelerin ve geri kalmış ülkelerin burjuva demokratlarıyla geçici bir ittifak kurmalıdır, ama onlarla kaynaşmamalı, ve en ilkel biçimde olsa da, proleter hareketin bağımsızlığını bağınazlıkla koru-



malıdır.

(6) Bütün ülkelerin ve hele geri kalmış ülkelerin geniş emekçi yığınları önünde bıkmadan usanmadan, siyasal bakımdan bağımsız devletler kurma maskesi altında gerçekte iktisadi, mali ve askerî alanlarda kendilerine tamamen bağımlı devletler yaratan emperyalist devletlerin sistemli biçimde uyguladıkları aldatmacayı açıklamak ve suçlamak. Bugünkü uluslararası koşullarda, zayıf ve bağımlı uluslar için, sovyet cumhuriyetleri birliğinden başka kurtuluş yoktur.

12. Sömürge halklara ve zayıf düşmüş uluslara emperyalist güçlerin yüzyıllar boyu uyguladıkları zulüm, ezilen ulusların emekçi yığınlarında, yalnızca kin değil, ama aynı zamanda proletaryaları dahil, genel olarak ezen uluslara karşı güvensizliği de doğurmuştur. Sosyal-şoven, "kendi" burjuvazisinin sömürgeleri ezme ve mali bakımdan bağımlı ülkelerin talan edilmesi "hakı"nı "ulusal savunma" olarak nitelerken, 1914-1919'da bu proletaryanın resmî önderleri çoğunluğu tarafından sosyalizme alçakça ihanet edilmesi, bu son derece meşru güvensizliği artırmaktan başka bir şey yapamazdı.

Öte yandan, bir ülke ne kadar geriye, küçük tarım üretimi, ataerkil yaşayış biçimi ve fikir yoksunluğu o ölçüde güçlüdür, bu da, en köklü küçük-burjuva önyargılarına, ulusal bencillığe, ulusal dargörürlüğe, kaçınılmaz olarak büyük bir direnme gücü sağlar. Bu önyargılar, ancak, ileri ülkelerde, emperyalizmin ve kapitalizmin ortadan kalkmasından sonra ve geri kalmış ülkelerin bütün iktisadi temelinin kökten değişmesinden sonra yokolabileceğine göre, bu önyargıların giderilmesi ancak çok yavaş bir süreç içinde olabilir. Onun için bütün ülkelerin bilinçli proleterleri, uzun zamandan beri ezilmekte olan ülkelerin ve halkların ulusal duygu kalıntılarına karşı ılımlı ve son derece dikkatli davranmak zorundadırlar, ve sözkonusu güvensizliğin ve önyargıların ortadan kalkmalarını hızlandırmak amacıyla bazı ödünlerde bulunmak da onların görevidir. Proleterlerin birliği ve dayanışması doğrultusunda ve sonra da dünyanın bütün ülkelerinin ve bütün uluslarının emekçi yığınlarının birliği ve dayanışması doğrultusunda büyük çabalar göstermedikçe, kapitalizme karşı zafer tamamlanamaz.

# BÜYÜK-RUS ULUSAL GURURU ÜZERİNE

12 ARALIK 1914

ULUSALLIK ve yurt üzerine, bugünlerde, ne kadar da çok sözediliyor, ne iddialar ileri sürülüyor, bağırıp çağırılıyor! İngiltere'de liberal ve radikal bakanlar, Fransa'da (gerici meslektaşlarıyla tam görüş birliğine varmış bulunan "ileri görüşlü" gazeteci sürüsü) ve Rusya'da (nice narodnikler ve "marksistler" dahil) resmî kadet ve ilerici kalem güruhu, hepsi, kendi "ülke"lerinin özgürlük ve bağımsızlığını, ulusal bağımsızlık ilkesinin yüceliğini öve öve bitiremiyorlar. Burada, Nikola Romanov kasabının ya da zencileri ve yerlileri gaddarca ezenlerin övgüsünü yapan satılık dalkavuşun nerede bittiğini, ve basbayağı ahmaklıktan ya da yüreksizlikten ötürü "akıntıya uyan" darkafalı küçük-burjuvanın nerede başladığını, insan kolay kolay kestiremiyor. Kökleri, ege-men ulusların büyük toprak sahipleri ve kapitalistlerin çı-

karlarıyla içiçe olan yaygın ve pek derin bir ideolojik akım ile karşı karşıyayız. Bu sınıfların çıkarına olan görüşlerin propagandası için her yıl yüz milyonlar harcanıyor: bu değirmeni büyücek bir akıntı döndürüyor ve bunun suyu (inanç bakımından bir şoven olan Menşikov'dan, Plehanov ve Maslov gibi, Rubanoviç ve Smirnov gibi, Kropotkin ve Burtsev gibi oportünistliklerinden ya da yüreksizliklerinden ötürü şoven kesilmiş olanlara kadar) birçok kaynaklardan gelmektedir.

Bu ideolojik akım karşısında, biz Büyük-Rus sosyal-demokratlar da, tutumumuzu belirlemeye çalışalım. Avrupa'nın uzak-doğusunda bulunan ve Asya'nın önemli bir bölümünü kaplayan bir egemen ulusun temsilcileri olarak bizim, (hele haklı olarak "halkların hapisanesi" diye adlandırılmış bir ülkede özellikle kapitalizmin Avrupa'nın uzak-doğusunda ve Asya'da birçok büyük ve küçük "yeni" ulusları canlandırdığı ve ulusal bilince ulaştırdığı bir zamanda; çarlık yönetiminin bazı ulusal sorunlarını; Birleşik Soylular Şurasının<sup>66</sup> ve Guçkov'ların, Krestovnikov ve Dolgorukov'ların, Kutler ve Rodiçev'lerin çıkarlarına uygun bir biçimde "çözümlmek" üzere, Rusları da, Rus olmayanları da silah altına çağırdığı bir anda) ulusal sorunun büyük önemini unutmamız çok yanlış olur.

Ulusal gurur duygusu, bize, biz bilinçli Büyük-Rus proleterlerine yabancı bir duygu mudur? Elbette ki, değildir! Biz, dilimizi ve yurdumuzu severiz; biz, yurdumuzun emekçi yığınlarını (yani yurdumuz nüfusunun onda-dokuzunu) demokratik ve sosyalist bilinç düzeyine yükseltmek için elimizden geleni yapıyoruz. Çarın kasapları, soylular ve kapitalistler elinde, güzel yurdumuzun uğradığı hakaretleri, zulüm ve aşağılamaları görmek ve duymak bizim için çok acıdır. Radışçev'i, dekabristleri ve 1870'lerin devrimcilerini kendi içinden yaratmış olan biz Büyük-Rusların, bu zulüm ve aşağılanmalara karşı göstermiş olduğumuz direnişten ötürü gurur duyuyoruz. Büyük-Rus işçi sınıfının, 1905'te yığınların güçlü devrimci partisini yaratmış olmasından ötürü; Büyük-Rus köylülüğünün demokrasiyi benimsemeye başlamasından, papazların ve büyük toprak sahiplerinin boyunduruğunu kırma işine girişmesinden ötürü, gurur duyuyoruz.

Yaşamını devrim davasına adanmış olan büyük Rus de-

mokratı Çernişevski'nin bundan yarım yüzyıl önce: "Zavallı bir ulus; tepeden tırnağa köleler ulusu; hepsi köle"<sup>67</sup> dediğini anımsıyoruz. Açık ve gizli Büyük-Rus köleleri (çarlık boyunduruğunu taşımalarından ötürü Büyük-Rus köleleri) bu sözü anımsamaktan hoşlanmazlar. Oysa bu söz, bizce gerçek yurt sevgisini, Büyük-Rus halk yığınlarında bir devrimci ruhun olmayışından ötürü duyulan acıyı içeren bir sevgiyi ifade eder. Çernişevski'nin zamanında o ruh henüz yoktu. Şimdi de az var. Ama şimdiden o ruh mevcuttur. Büyük-Rus ulusu *da*, bir devrimci sınıf yarattığı için, bu ulus *da* insanlığa, yalnızca katliamlar, sıra sıra idam sehpaları, zindanlar, büyük açlık ve papazlara, çarlara, büyük toprak sahiplerine ve kapitalistlere kölece bağlılık örnekleri değil, özgürlük ve sosyalizm uğruna savaşımdan da örnekler verebildiği için, yüreklerimiz ulusal gururla doludur.

Yüreklerimiz ulusal gurur duygusuyla doludur; işte bundan ötürüdür ki, (toprak sahibi soyluların, Macaristan'ın, Polonya'nın, İran ve Çin'in özgürlüğünü boğmak için köylülerini savaşa sürdükleri) kölece *geçmişimizden özellikle* nefret ederiz: aynı toprak sahiplerinin, kapitalistlerin de desteğiyle, Polonya ve Ukrayna'yı boğazlamak için, İran'da ve Çin'de demokratik hareketi ezmek için ve Büyük-Rus ulusal gururumuzun yüzkarası Romanovlar, Bobrinski ve Purişkeviç'ler çetesini güçlendirmek için, bizi savaşa sürdükleri zaman, bugünümüzden de nefret ederiz. Bir kimse köle doğdu diye suçlanamaz; ama özgürlük uğruna savaşımdan kaçmakla kalmayıp köleliğini haklı bulan ve onu öven bir köle (örneğin Polonya'nın ve Ukrayna'nın vb. gırtlaklanmasına Büyük-Rusların "yurt savunması" diyen bir kimse), haklı olarak, öfke, tiksinti ve nefret duyguları uyandıran bir aşağılık parazit, bayağının bayağısı bir köledir.

Devrimci proletaryanın öğretmenleri, 19. yüzyıl demokrasisinin tutarlı en büyük temsilcileri Marx ve Engels, "başka ulusları ezen bir ulus, özgür olamaz"<sup>68</sup> dediler. Ve biz Büyük-Rus işçileri, yüreklerimiz ulusal gururla dolu olarak, ne pahasına olursa olsun, bağımsız, demokratik, cumhuriyetçi ve gururlu bir Büyük-Rusya istiyoruz; komşuları ile ilişkilerini, bir büyük ulus için o kadar alçaltıcı olan feodal ayrıcalık ilkesine değil, insani eşitlik ilkesine dayandıran bir Rusya istiyoruz. Ve işte bunu istediğimiz içindir ki, biz, 20. yüz-

yılda, Avrupa'da (hatta Avrupa'nın uzak-doğusunda bile), monarşiyeye karşı, yani *kendi* yurdundaki toprakbeylerine ve kapitalistlere karşı, yani yurdumuzun *en kötü* düşmanlarına karşı savaşmak için bütün devrimci olanakları kullanmadan "yurt savunması"nın olanaksız olduğunu söylüyoruz. Hangi savaşta olursa olsun, çarlığın yenilgisini istemeden, Büyük-Rusların "yurtlarını savunamayacaklarını" ve bunun, Büyük-Rusya'da yaşayanların onda-dokuzu için ehvenişer olduğunu söylüyoruz. Çünkü çarlık, bu onda-dokuzu, iktisadi ve siyasal bakımdan ezmekle kalmıyor, başka ulusları ezmeyi ve bu utanç verici durumu, ikiye bölümlü ve sözde yurtseverce sözlerle maskeleyemeyi öğreterek, bu onda-dokuzu soysuzlaştırıyor, manen düşürüyor, onursuzluğa, ahlaksızlığa sürüklüyor.

Bize karşı, çarlıktan başka, ve onun koltuğu altında bir yeni tarihsel gücün, Büyük-Rus kapitalizminin ortaya çıktığı ve güçlendiği ve bu gücün, geniş bölgeleri, iktisadi bakımdan bir merkeze bağlayarak ve birbiriyle kaynaştırarak, ilerici nitelikte bir iş başardığı görüşü ileri sürülebilir. Ama bu itiraz, (Marx'ın lasalcıları, Prusya kraliyet sosyalistleri diye adlandırdığı gibi) çarçı Purişkeviç sosyalistleri diye nitelendirmemiz gereken sosyalist-şovenistleri haklı kılmaz, tersine onları daha da suçlu duruma düşürür. Tarihin, yargısını, Büyük-Rus ulusu kapitalizmi lehine ve küçük ulusların aleyhine vereceğini varsaysak bile, bu, olanaksız değildir; çünkü sermayenin bütün tarihi, şiddet ve talan, kan ve ahlaksızlık tarihidir. Biz, her ne pahasına olursa olsun, küçük ulusların muhafaza edilmesini savunuyoruz; *öteki koşullar eşit olduğu takdirde*, kesinlikle merkezileşmeden yanayız ve federal ilişkileri yücelten küçük-burjuva ülküsüne karşıyız. Varsayımımız doğru olsaydı bile, ilkin, Romanov-Bobriniski-Purişkeviç'e, Ukrayna'nın vb. boğazlanmasında yardım etmek, bize, ya da (sosyalistlerden vazgeçtik) demokratlara düşmez. Bismarck, kendine özgü junker tarzıyla, ilerici ve tarihsel görevi yerine getirdi, ama bundan ötürü, Bismarck'ı sosyalistlerin desteklemesini haklı göstermeye kalkacak olan bir kimse, gerçekten pek tuhaf bir "marksist" olurdu! Üstelik Bismarck, başka uluslar tarafından ezilmekte olan parçalanmış Almanları birleştirerek iktisadi gelişmeyi sağlamıştır. Büyük-Rusya'nın iktisadi gönenci ve hızlı gelişmesi

ise, bu ülkede, Büyük-Rusların öteki ulusları ezmesine son vermesini gerektirir. İşte, geleceğin Rus Bismarcklarının bizdeki hayranlarının gözden kaçırdıkları fark burada.

İkincisi, eğer tarih, yargısını, Büyük-Rusya egemen-ulus kapitalizmi\* lehine verecekse, bundan çıkan sonuç, kapitalizmin doğurduğu komünist devrimin başlıca itici gücü olarak Büyük-Rus proletaryasının *sosyalist* rolünün daha büyük olacağıdır. Proleter devrim, işçilerin tam bir ulusal eşitlik ve kardeşlik içinde uzun süre eğitilmelerini gerektirir. Onun için Büyük-Rus proletaryasının çıkarları, Büyük-Rusların ezdikleri bütün ulusların tam eşitliği ve kendi kaderlerini tayin hakkı uğruna (en kararlı, tutarlı, yürekli bir biçimde ve devrimci biçimde) savaşım vermek üzere yığınların sistemli olarak eğitilmesini gerekli kılar. (Kölece bir anlam verilmedikçe) Büyük-Rus ulusal gururunun çıkarları da, hem Büyük-Rus, hem öteki proleterlerin *sosyalist* çıkarlarıyla bağdaşır. Uzun yıllar İngiltere'de yaşadktan ve kendisi yarı-İngiliz olduktan sonra, İngiliz işçilerinin sosyalist hareketinin çıkarları gereği İrlanda için özgürlük ve ulusal bağımsızlık isteyen Marx, bize her zaman örnek olacaktır.

Ele aldığımız ikinci varsayımda, yerli sosyal-şovenlerimiz, Plehanov vb., yalnızca kendi ülkelerine (özgür ve demokratik Büyük-Rusya'ya) değil, Rusya'daki bütün ulusların proleter kardeşliğine, yani sosyalizm davasına ihanet etmektedirler.

*Sosyal-Demokrat*, n° 35

Aralık 1914

\* Fransızca çevirisinde; "*capitalisme impérialiste grand-russe*"; İngilizce çevirisinde: "*Great-Russian dominant-nation capitalism*". —Ed.

# SOSYALİST DEVRİM VE ULUSLARIN KADERLERİNİ TAYİN HAKKI

(TEZLER)

OCAK—ŞUBAT 1916

## 1. EMPERYALİZM, SOSYALİZM VE EZİLEN ULUSLARIN KURTULUŞU

Emperyalizm, kapitalizmin gelişmesinde en yüksek aşamadır. Gelişmiş ülkelerde sermaye, büyüyerek, ulusal sınırların dışına taşmış, rekabetin yerine tekeli yerleştirmiş ve sosyalizmin gerçekleşmesi için tüm nesnel koşulları yaratmıştır. Onun için Batı Avrupa'da ve Birleşik Devletler'de, kapitalist hükümetlerin devrilmesi ve burjuvazinin mülksüzleştirilmesi için devrimci savaşım günün görevidir. Emperyalizm, sınıf çelişkilerini büyük ölçüde keskinleştirerek, yığınların yaşam koşullarını kötüleştirerek, hem iktisadi — tröstler, yaşam pahalılığı — hem siyasal — militarizmin yaygınlaşması, savaşların daha sık patlak vermesi, daha azgın gericilik, ulusal baskının ve sömürge soygununun yoğunlaşması ve yayılması — bakımlardan yığınları bu savaşıma zorlar. Zafere ulaşan sosyalizm zorunlu olarak eksiksiz bir de-

mokراسiyi kurmalı ve bunun sonucu olarak ulusların yalnızca tam eşitliğini getirmekle kalmamalı, aynı zamanda ezilen ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını, yani siyasal bakımdan serbestçe ayrılma hakkını da gerçekleştirmelidir. Şu anda, devrim sırasında ve devrimin zaferinden sonra, köleleştirilmiş ulusları kurtaracaklarını ve onlarla serbestçe birleşme esası üzerinde (ve serbestçe birleşme, ayrılma hakkını içermezse boş bir sözdür) ilişkiler kuracaklarını eylemde göstermemiş olan sosyalist partiler, sosyalizme ihanet ederler.

Elbette ki demokrasi de bir devlet biçimidir, ve devlet ortadan kalktığında o da kalkacaktır, ama bu, ancak kesin zafere ulaşmış ve sağlam temellere oturtulmuş sosyalizmden tam komünizme geçişte olacaktır.

## II. SOSYALİST DEVRİM VE DEMOKRASİ UĞRUNA SAVAŞIM

Sosyalist devrim tek bir hareket, bir cephede tek bir muharebe değil, çetin sınıf savaşlarının yeraldığı bütün bir çağ, tüm cephelerde, yani ekonomi ve siyasetin tüm sorunları üzerinde uzun bir muharebeler dizisidir. Bu muharebeler, ancak burjuvazinin mülksüzleştirilmesiyle sonuçlanabilir. Demokrasi uğruna savaşımın, proletaryanın dikkatini, sosyalist devrimden başka yöne çekeceğini, ya da bu devrimi gözden gizleyeceğini, ikinci plana iteceğini vb. sanmak büyük yanlış olur. Tam tersine, nasıl ki tam demokrasiyi uygulamayan başarılı sosyalizm olmazsa aynı şekilde, proletarya, demokrasi uğruna, bütün alanlarda tutarlı bir devrimci savaşım yürütmeden burjuvaziyi yenilgiye uğratamaz.

Demokratik programdaki maddelerden birini, örneğin ulusların kaderlerini tayin hakkı ile ilgili maddeyi, emperyalizm koşullarında "gerçekleştirilmez" ya da "hayaldir" gerekçesiyle çıkarmaya kalkışmak daha az hatalı bir tutum olmaz. Ulusların kaderlerini tayin hakkının kapitalizmin sınırları içinde gerçekleştirilemeyeceği iddiası ya mutlak şekilde, iktisadi anlamda, ya da koşullara bağlı olarak, siyasal anlamda anlaşılabilir.

Birinci anlamda bu iddia, teori bakımından kesin olarak yanlıştır. İlk, örneğin, emek-para, bunalımların ortadan kaldırılması vb. gibi şeyler, kapitalist sistemde gerçekleş-



meyecek olan şeylerdir. Ama ulusların kaderlerini tayin hakkının uygulanmasını aynı *şekilde* olanaksız saymak kesin olarak yanlıştır. İkincisi, Norveç'in 1905'te İsveç'ten ayrılması örneği, tek başına bile, bu anlamda "gerçekleşeme" iddiasını çürütmeye yeter. Üçüncüsü, örneğin Almanya ile İngiltere arasındaki siyasal ve stratejik ilişkilerde küçük bir değişikliğin bile, yeni bir Polonya ya da Hindistan devletin ya da benzer durumda bir başka devletin kurulmasını olanaklı, "gerçekleştirilebilir" bir şey haline getirebileceğini yadsımak saçma olur. Dördüncüsü, mali-sermaye, gelişme yolunda, en demokratik ya da cumhuriyetçi hükümeti, herhangi bir ülkenin, o ülke "bağımsız" olsa da, seçimle başa geçen yetkililerini her zaman "serbetçe" satın alabilir. Mali-sermayenin ya da genel olarak sermayenin tahakkümü, siyasal demokrasi alanında herhangi bir reformla ortadan kalacak değildir, ve ulusların kaderlerini tayin hakkı da ancak bu alana girer. Bununla birlikte, mali-sermayenin bu egemenliği, daha özgür, daha geniş ve daha açık bir sınıf egemenliği ve sınıf savaşımı olarak siyasal demokrasinin önemini ortadan kaldırmaz. Onun için siyasal demokrasinin kapitalist düzendeki istemlerinden birinin iktisadi anlamda "gerçekleştirilebilir" olduğu yolundaki iddialar, bir bütün olarak kapitalizm ile siyasal demokrasi arasındaki genel ve temel bağıntıların teorik bakımdan yanlış tanımlanmasından doğmaktadır.

İkinci anlamda da, bu iddia, eksik ve yanlıştır. Çünkü emperyalist sistemde, yalnızca ulusların kaderlerini tayin hakkı değil, siyasal demokrasinin *tüm* istemleri ancak kısmen "gerçekleştirilebilir", ve o da ancak çarpıtılmış bir biçimde ve istisnai durumlarda (örneğin Norveç'in 1905'te İsveç'ten ayrılmasında olduğu gibi). Bütün devrimci sosyal-demokratlar tarafından ileri sürülen, sömürgelerin derhal bağımsızlığa kavuşturulması istemi de, bir dizi devrimler olmadan, kapitalist düzende "gerçekleştirilebilir" bir şey değildir. Ama bundan çıkan sonuç, sosyal-demokrasinin *bütün* bu istemler için derhal verilmesi gereken en kararlı savaşım-dan vazgeçmesi gerektiği sonucu değildir (böyle bir şey, ancak burjuvazinin işine yarar), tam tersine, buradan çıkan sonuç, bu istemlerin, burjuva legalitesinin sınırları aşılarak, bu sınırlar yerlebir edilerek, parlamentoda söylevlerle, sözde

kalan protestolarla yetinmeyerek, yığınları kesin eylemlere çekerek, her temel demokratik istem uğruna savaşımı yoğunlaştırıp, proletaryanın burjuvaziye saldırısına kadar, yani burjuvaziye mülksüzleştiren sosyalist devrime kadar var-dırarak, bu istemlerin, reformist değil, devrimci biçimde for-müle edilmesi ve eyleme geçirilmesidir. Sosyalist devrim, yalnızca büyük bir grev, sokak gösterileri ya da aklıktan doğan kargaşalıklar ya da bir askerî ayaklanma ya da sömürge isyanı dolayısıyla patlak vermeyebilir; bu devrim, Dreyfus skandalı<sup>70</sup> ya da Zavern olayı<sup>71</sup> gibi bir siyasal bunalım, ya da ezilen bir ulusun ayrılmak için yaptığı bir referandum vb. vesilesiyle de başlayabilir.

Emperyalist sistemde ulusal baskının artmış olması, sosyal-demokrasinin, burjuvazinin "hayali" dediği, ulusların ayrılma özgürlüğü uğruna savaşımdan vazgeçmesi gerektiği sonucuna vurdurmamalıdır bizi, tersine, sosyal-demokrasi, bu alanda da ortaya çıkan çelişkilerden, yığın hareketlerinin ve burjuvaziye karşı, devrimci saldırıların dayanağı olarak daha geniş ölçüde yararlanabilmelidir.

### III. ULUSLARIN KADERLERİNİ TAYİN ETME HAKKININ ÖNEMİ VE BU HAKKIN FEDERASYON İLE İLGİSİ

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, ancak siyasal anlamda bağımsızlık hakkını, ezen ulustan siyasal bakımdan serbestçe ayrılma hakkını içerir. Özgül olarak, bu siyasal demokrasi istemi, ayrılacak olan ulusun ayrılması lehinde ve bu konuda bir referandum lehinde ajitasyon yapmada tam özgürlüğünü içerir. Demek ki, bu istem, ayrılma isteminin eşdeğeri değildir. Bu, yalnızca, her türlü ulusal baskıya karşı devamlı bir savaşımı ifade etmektedir. Bir demokratik devlet sistemi tam ayrılma özgürlüğüne ne kadar yakınsa, ayrılma özlemi pratikte o ölçüde daha az yaygın ve hararetli olur. Çünkü büyük devletler, hem iktisadi ilerleme bakımından, hem yığınların çıkarları bakımından tartışma götürmez üstünlüklere sahiptirler, üstelik bu üstünlükler, kapitalizmin gelişmesiyle artar. Ulusların kaderlerini tayin hakkının tanınması, federasyonun ilke olarak kabul edilmesiyle aynı anlama gelmez. Bir kimse bu ilkeye kesin olarak karşı olup, demokratik merkezîyetçilik yanlısı olabilir, ama tam demokratik merkezîyetçiliğe varan biricik yol olarak, gene de, fede-

rasyonu, ulusal eşitsizliğe yeğ sayabilir. Bir merkeziyetçi olan Marx'ın, İrlanda ile İngiltere'nin federasyonunu, İrlanda'nın İngilizler tarafından zorla boyunduruk altında tutulmasına yeğ sayması, bu düşünceyle idi.<sup>72</sup>

Sosyalizmin amacı yalnızca insanlığın küçük devletlere bölünmesine ve ulusların herhangi bir şekilde tecrit edilmesine son vermek değildir. Amaç yalnızca ulusları birbirine yaklaştırmak değildir, onları bütünleştirmektir. Ve işte bu amaca ulaşmak için biz, bir yandan, Renner ve Otto Bauer'in bilinen "ulusal kültür özerkliği"<sup>73</sup> fikrinin gerici niteliğini yığınlara açıklarken, öte yandan, ezen ulusların sosyalistlerinin ikiyüzlülüğü ve korkaklığı üzerinde özellikle duran açık ve tam bir ifade ile kaleme alınmış bir programda, ezilen ulusların kurtuluşunu istemeliyiz, ve bu, havada, genel sözlerle, içi boş lafebelikleriyle ve sorunu geleceğe, sosyalizmin gerçekleştiği zamana "erteleyerek" olmamalıdır. Nasıl ki, insanlık, sınıfların ortadan kalktığı döneme ancak ezilen sınıfın diktatörlüğünün sürdüğü bir geçiş dönemini aşarak ulaşabilirse, ulusların kaçınılmaz olan bütünleşmesine de, ancak bütün ezilen ulusların kurtulduğu, yani ezen ulustan ayrılma özgürlüğüne kavuştuğu bir geçiş dönemini aşarak varabilir.

#### IV. ULUSLARIN KADERLERİNİ TAYİN HAKKI SORUNUNUN PROLETER DEVRİMCİ SUNULUŞU

Küçük-burjuvazi, yalnızca ulusların kaderlerini tayin hakkını değil, giderek bizim asgari demokratik programımızın *bütün* noktalarını da, bizden çok önce, daha 17. ve 18. yüzyıllarda ileri sürmüştü. Onlar, sınıf savaşını ve bu savaşın giderek yoğunlaştığını göremedikleri için, ve "barışçı" kapitalizme inandıkları için, bu noktaları hâlâ birer ütöpik özlem gibi ileri sürüyorlar. Kautsky yandaşlarının savunduğu, halkı aldatan emperyalizm altında eşit ulusların barışçı birliği ütopyasının tam niteliği işte budur. Sosyal-demokrasinin programı, bu, küçük-burjuva oportünist ütopya karşısında ağırlığını koyarken, ulusların ezen ve ezilen uluslar olarak ikiye bölünmesini, emperyalist düzende temel, önemli ve kaçınılmaz bir gerçek olarak kabul etmelidir.

Ezen ulusların proletaryası, her burjuva pasifistinin yi-

neleyip durduğu türden, ilhaklara karşı ve genel olarak ulusların eşitliğinden yana, genel, beylik sözlerle yetinmemelidir. Proletarya, ulusal baskı üzerinde kurulmuş bir devletin *sınırları* sorununda, emperyalist burjuvazi için çok "tatsız" olan bu sorunda susamaz. Proletarya, ezilen ulusların belli bir devletin sınırları içinde zorla tutulmalarına karşı savaşmalıdır, bu da ulusların kaderlerini tayin edebilmeleri uğruna savaştır. Proletarya, "kendi" ulusu tarafından ezilen sömürgeler ve uluslar için siyasal ayrılma özgürlüğü istemelidir. Yoksa, proletarya enternasyonalizmi boş bir sözden başka bir şey olmazdı, ezen uluslarla ezilen ulusların işçileri arasında ne güven, ne de sınıf dayanışması mümkün olurdu; ve bir yandan ulusların kaderlerini tayin hakkını savunurken, öte yandan "kendi" ulusları tarafından ezilen ve "kendi" devletleri sınırları içinde zorla tutulan ezilen ulusların durumu konusunda susan reformistlerin ve kautskicilerin ikiyüzlülüğü sergilenmemiş olurdu.

Bir yandan da, ezilen ulusların sosyalistleri, ezilen ulusun işçileriyle ezen ulusun işçilerinin tam ve kayıtsız şartsız birliğini, örgütsel birlik dahil olmak üzere, savunmalı ve uygulamalıdır. Bu olmadan, burjuvazinin her türden entrikaları, kalleslikleri ve hileleri karşısında proletaryanın bağımsız siyaseti savunulamaz ve işçi sınıfı, öteki ülkelerin işçileriyle sınıf dayanışmasını gerçekleştiremez. Ezilen ulusların burjuvazisi, işçileri aldatmak için ısrarla ulusal kurtuluş sloganlarına başvurur, iç politikalarında bu sloganları, egemen ulusun burjuvazisi ile gerici anlaşmalar yapmak için kullanırlar (örneğin Avusturya ve Rusya'daki Polonyalılar, Yahudileri ve Ukraynalıları ezmek için gericilerle uzlaşırlar); dış politikaların da halk düşmanı planlarını uygulayabilmek için rakip emperyalist devletlerle uzlaşırlar (küçük Balkan devletlerinin siyaseti vb.).

Nasıl ki, örneğin Latin ülkelerde olduğu gibi cumhuriyetçi sloganların halkın aldatılması ve mali soygun amacıyla burjuvazi tarafından kullanılması durumları, sosyal-demokratların cumhuriyetçiliklerinden vazgeçmeleri için bir neden olmazsa, aynı şekilde bir emperyalist devlete karşı ulusal kurtuluş savaşımından, bazı durumlarda bir başka "büyük" devlet tarafından aynı ölçüde emperyalist amaçları için yararlanılması hali de, sosyal-demokratların, ulusların

kendi kaderlerini tayin hakkını reddetmelerine neden olmaz.\*

## V. ULUSAL SORUNDA MARKSİST VE PRUDONCU GÖRÜŞ

Marx, küçük-burjuva demokratlardan farklı olarak, istisnasız bütün demokratik istemleri mutlak bir şey değil, burjuvazinin güdümündeki halk yığınlarının feodalizme karşı savaşımının tarihsel bir ifadesi saymıştır. Bu istemlerin içinde bir teki bile yoktur ki, belirli koşullar altında burjuvazinin elinde işçileri aldatmak için bir araç görevi yerine getirmesin, getiremesin ve fiilen getirmiş olmasın. Siyasal demokrasinin istemlerinden bir tekini bu bakımdan ayırdetmek, özellikle de ulusların kaderlerini tayin etme hakkını ele alıp, geri kalan demokratik istemlerin karşısına dikmek, teoride temel bir yanlışlıktır. Pratikte proletarya, ancak, cumhuriyet istemi dahil, tüm demokratik istemler uğruna savaşımını, burjuvaziye devirmeyi amaçlayan devrimci savaşıma bağmlı kalırsa, kendi bağımsızlığını koruyabilir.

Öte yandan, ulusal sorunu "toplumsal devrim adına yadsımış olan" prudoncuların tersine, Marx, her şeyden önce gelişmiş ülkelerdeki proletaryanın sınıf savaşımının çıkarlarını gözönünde bulundurarak, enternasyonalizmin ve sosyalizmin temel ilkesini sürmüştür: özetle, başka ulusları ezen bir ulusun özgür olamayacağını söylemiştir.<sup>74</sup> Marx'ın 1848'de Almanya'da utkun demokrasinin, Almanlar tarafından ezilen ulusların özgürlüğünü tanıması ve bu özgürlüğü vermesini istemesi, Alman devrimci işçi hareketinin çıkarları bakımındandır.<sup>75</sup> 1869'da, Marx, İrlanda'nın İngiltere'den ayrıl-

\* Uzun uzadıya açıklamanın gereği yok ki, "yurdun savunulması"nı içeriyor diye ulusların kaderlerini tayin hakkını reddetmek gülünçtür. 1914-1916 sosyal şövenleri aynı hakla, yani aynı ciddiyetsizlikle "yurdun savunulması"nı haklı göstermek için demokrasinin istemlerinden herhangi birine (örneğin cumhuriyetçi ilkelere) ve ulusal baskıya karşı savaşım formülasyonlarının herhangi birine dayanırlar. Marksistler, savaşlarda, örneğin Avrupa'da Büyük Fransız Devriminde ya da Garibaldi'nin savaşlarında olduğu gibi yurdun savunulması gereğini, ve 1914-1916 emperyalist savaşında bunun reddini, her savaşın ayrı ayrı somut tarihsel özelliklerinin tahlilinden çıkarırlar, ama burada tutumlarını herhangi bir "genel ilkeye" ya da programdaki herhangi bir maddeye dayandırmazlar.

masını, hem de "bu ayrılmayı bir federasyon izleyecek olsa da ..."76 istemesi, İngiliz işçilerinin devrimci savaşımı açısındandır. Marx, ancak bu istemi ileri sürmekle, İngiliz işçilerini enternasyonalizm zihniyeti içinde, gerçekten eğitmekteydi. O, aradan yarım yüzyıl geçtiği halde, bugün bile, İrlanda "reformunu" gerçekleştirmemiş olan oportünistlerle burjuva reformizmini, belirli bir tarihsel görevin devrimci çözümü ile karşılaştırabilirdi. Marx, ancak bu şekilde, küçük ulusların ayrılma özgürlüğünün pratik değeri olmayan bir hayal olduğunu ve yalnızca iktisadi değil, siyasal merkezileşmenin ilerici bir şey olduğunu bas bas bağırarak sermaye sözcülerine karşı, böyle bir merkezileşmenin ancak emperyalist nitelik taşımadığı zaman ilerici olabileceği, ve ulusların zorla değil, ancak bütün ülkelerin proleterlerinin özgürce birleşmesiyle biraraya getirilebileceği görüşünü savunmuştur. Ancak böylelikle Marx, ulusların eşitliğinin ve kendi kaderlerini tayin hakkının yalnızca sözde kalan ve çoğu kez ikiyüzlüce tanınmasına karşı, ulusal sorunun çözümünde de yığınların devrimci eylemini savunmuştur. 1914-1916 emperyalist savaşı, ve bu savaşın sergilemiş olduğu oportünistlerin ve kautskicilerin kirli çamaşırları ve ikiyüzlülükleri, Marx'ın çizgisini parlak bir biçimde doğrulamıştır; bu çizgi, bütün ilerici ülkeler için örnek olmalıdır, çünkü bunların hepsi şu anda başka ulusları ezmektedirler.\*

## VI. ULUSLARIN KADERLERİNİ TAYİN HAKKI BAKIMINDAN ÜÇ TİP ÜLKE

Bu bakımdan, ülkeleri bellibaşlı üç tipe ayırmak gerekir. Birincisi, Birleşik Devletler ve Batı Avrupa'nın gelişmiş

\* Marx'ın, bazı halkların (örneğin 1848'de Çeklerin) ulusal hareketlerine karşı çıkmış olmasının, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının marksist açıdan tanınması gereği iddiasını çürüttüğü sık sık ileri sürülmektedir (örneğin son zamanlarda Alman şovenisti Lensch'in *Die Glocke*'nin77 8. ve 9. sayılarda yaptığı gibi). Ama bu yanlıştır, çünkü 1848'de ulusları "gerici" ve demokratik devrimci olarak birbirinden ayırmak için tarihsel ve siyasal nedenler vardır. Marx gericiilere karşı çıkarken ve demokratik ulusların yanında yer alırken haklı idi.78 Ulusların kaderlerini tayin hakkı, demokrasinin istemlerinden biridir ve elbette ki, onun genel çıkarlarına, demokrasinin genel çıkarlarına bağlı olmalıdır. 1848'de ve izleyen yıllarda da demokrasinin genel çıkarları her şeyden önce çarlığa karşı savaşımından ibarettir.

kapitalist ülkeleri. Bu ülkelerde, ilerici burjuva ulusal hareketler çoktan sona ermiştir. Bu "büyük" uluslardan herbiri, hem sömürgelerde, hem kendi ülkesinde başka ulusları ezerler. Bu egemen ulusların proletaryasının görevi, 19. yüzyılda İngiliz proletaryasının İrlanda ile ilgili görevinin aynıdır.\*

İkincisi, Doğu Avrupa: Avusturya, Balkanlar ve özellikle Rusya. Burada burjuva demokratik ulusal hareketleri geliştiren ve ulusal savaşımı yoğunlaştıran, özellikle 19. yüzyıl olmuştur. Bu ülkelerdeki proletaryanın görevleri, hem kendi burjuva demokratik reformlarını tamamlamak, hem başka ülkelerdeki sosyalist devrime destek olmak bakımından ulusların kaderlerini tayin hakkına sahip çıkmadan yerine getirilemez. Burada, en çetin ve en önemli görev, ezen ulusların işçilerinin sınıf savaşımını, ezilen ulusların işçilerinin-kiyle birleştirmektir.

Üçüncüsü, Çin, İran ve Türkiye gibi yarı-sömürge ülkeler ve tüm sömürgeler, ki bunlar bir milyarlık bir nüfusu barındırmaktadır. Bu ülkelerde, burjuva demokratik hareketler ya henüz başlamıştır, ya da bu hareketlerin aşacakları daha uzun bir yol vardır. Sosyalistler, yalnızca sömürgelerin ödünsüz olarak derhal ve kayıtsız şartsız kurtuluşunu istemekle kalmamalıdır (ki böyle bir istem, siyasal ifadesinde, ulusların kaderlerini tayin hakkını tanımaktan başka bir anlam taşımaz), onlar bu ülkelerdeki ulusal kurtuluşu amaçlayan burjuva demokratik hareketlerdeki daha devrimci olan öğeleri en kararlı bir biçimde desteklemeli, bu öğelerin kendilerini ezen emperyalist devletlere *karşı* ayaklanması-

\* 1914-1916 savaşının dışında kalmış olan bazı küçük devletlerde (örneğin Hollanda ve İsviçre'de) burjuvazi, emperyalist savaşa katılmayı haklı göstermek için, "ulusların kaderlerini tayin etme hakkı" sloganını geniş ölçüde kullanmaktadır. Bu yüzden sözkonusu ülkelerin sosyal-demokratlarının, ulusların kaderlerini tayin hakkını reddettikleri olmuştur. Bir *emperyalist* savaşta "yurdun savunmasını" reddetmek gibi doğru bir proleter siyaseti savunmak için yanlış kanıtlar ileri sürülmektedir. Bu, marksist teorinin çarpıtılması sonucunu veriyor, ve pratikte ise tuhaf bir küçük ulus darkafalılığına, "egemen" ulusların köleleştirdiği uluslardaki *yüz milyonlarca* insanın durumunu görmezlikten gelmeye sürüklüyor. Gorter yoldaş, *Emperyalizm, Savaş ve Sosyal-Demokrasi* başlıklı mükemmel broşüründe yanlış olarak ulusların kaderlerini tayin hakkı ilkesini reddediyor, ama Hollanda Hindistanı'na *derhal* "siyasal ve ulusal bağımsızlık" verilmesini isterken ve böyle bir istemi ileri sürmekten ve uğrunda savaşım vermekten kaçınan Hollandalı oportünistleri sergilerken bu ilkeyi doğru olarak *uyguluyor*.

na (eğer böyle bir şey varsa, devrimci savaşına) yardımcı olmalıdırlar.

## VII. SOSYAL-ŞOVENİZM VE ULUSLARIN KADERLERİNİ TAYİN HAKKI

Emperyalist çağ ve 1914-1916 savaşı, şovenizme ve ege-men ülkelerdeki milliyetçiliğe karşı savaşımın önemini özellikle belirgin hale getirmiştir. Sosyal-şovenler arasında, yani "yurdun savunması" kavramını uygulayarak savaşın emperyalist ve gerici niteliğini gizleyen oportünistler ve kautskiciler arasında, ulusların kaderlerini tayin ilkesi konusunda bellibaşlı iki akım var.

Bir yanda, emperyalizmin ve siyasal merkezileşmenin ilerici bir şey olduğunu iddia ederek ilhakları savunan ve ütöpik, aldatıcı, küçük-burjuva vb. diye nitelendirdikleri ulusların kaderlerini tayin hakkını reddeden burjuvazinin maskesi düşmüş uşakları var. Cunow, Parvus ve Almanya'daki aşırı oportünistler, İngiltere'deki bazı fabyanlar ve sendika liderleri ve Rusya'da Semkovski, Liebmann, Yurkeviç vb. bu gruba girerler.

Öte yandan, aralarında Vandervelde, Renaudel, İngiltere'de ve Fransa'da birçok pasifistin vb. bulunduğu kautskicileri görüyoruz. Bunlar birinci grup ile birlikten yanadırlar ve pratikte aralarında hiçbir fark yoktur; ulusların kaderlerini tayin hakkını yalnızca sözde kalmak koşuluyla ikiyüzlüce savunurlar; siyasal bakımdan serbestçe ayrılma istemini "aşırı" bulurlar, ("*zu viet verlangt*": Kautsky, *Die Neue Zeit*, 21 Mayıs 1915) ezen ulusların sosyalistlerinin devrimci bir taktik uygulamaları gereğini savunmazlar, tersine, devrimci görevlerini karanlıklara boğarlar, oportünist tutumlarını haklı gösterirler, halkı kolayca aldatmanın koşullarını hazırlarlar, ezilen ulusları zorla yönetimi altında tutan devletin sınırları sorununu ele almaya hiç yanaşmazlar.

Her iki grup da eşit olarak oportünisttir, Marx'ın İrlanda'yı örnek alarak açıkladığı taktiğin teorik anlamını ve pratik önemini anlama yeteneğini tümünden yitirmiş olduklarından, marksizmi yozlaştırırlar.

İlhaklara gelince, bu sorun, savaş dolayısıyla özellikle acil bir hal almıştır. Ama ilhak ne demektir? İlhaklara karşı



çıkmanın, eninde sonunda ya ulusların kaderlerini tayin etme hakkını tanımaya vardığı, ya da statükoyu savunan ve her türlü zora, hatta devrimci zora bile karşı olan pasifist lafebeliğine dayandığı besbellidir. Bu tür lafebelikleri temelden yanlıştır ve marksizm ile bağdaşmaz.

## VIII. ÖNÜMÜZDEKİ GÜNLERDE PROLETARYANIN SOMUT GÖREVLERİ

Sosyalist devrim pek yakın bir gelecekte başlayabilir. Bu olduğu takdirde proletarya, iktidarı ele geçirmek, bankaları mülkten tecrit etmek ve benzeri diktatörlük önlemlerini almak gibi derhal yerine getirilmesi gerekli bir görevle karşılaşacaktır. Burjuvazi (ve özellikle fabyan ve kautskici tipteki aydınlar) böyle bir anda, devrimi, ona sınırlı, demokratik hedefler yükleyerek bölmeye ve frenlemeye çalışacaktır. Burjuva iktidarın temellerine karşı proletarya saldırısı başlamışsa, herhangi bir salt demokratik istem, bir anlamda devrimi geriletici etken olabileceğine göre, tüm ezilen halklara özgürlük (yani kendi kaderlerini tayin etme hakkı) tanımak ve vermek, burjuva demokratik devrimin zaferi için, örneğin 1848'de Almanya'da ya da 1905'te Rusya'da ne kadar acil bir sorun idiyse, sosyalist devrim için de böyle olacaktır.

Bununla birlikte, sosyalist devrimin başlaması için daha beş-on yıl ya da daha uzun bir zamanın geçmesi mümkündür. Bu, yığınların devrimci ruhla eğitilmesi zamanı olacaktır, öyle ki, sosyalist-şovenler ve oportünistler, işçi sınıfı partisi üyesi olamasınlar ve bunlar 1914-1916'da olduğu gibi başarı sağlayamasınlar. Sosyalistler yığınlara açıklamalıdır ki, sömürgeler ve İrlanda için İngiltere'den ayrılma hakkı istemeyen İngiliz sosyalistleri; Alman sömürgeleri, Alsaslılar, Danimarkalılar ve Polonyalılar için ayrılma özgürlüğü istemeyen Alman sosyalistleri, devrimci kitle eylemlerini, doğrudan doğruya ulusal baskıya karşı savaşım alanına yaymayan ya da Zavern'deki gibi olaylardan, ezen ulusun proletaryası saflarında en geniş illegal propaganda için, sokak gösterileri ve devrimci yığın hareketleri için yararlanmayan bu sosyalistler; Finlandiya, Polonya, Ukrayna vb., vb. için ayrılma özgürlüğü istemeyen Rus sosyalistleri, bütün bu tür sosyalistler, şovenler gibi ve kana bulanmış iğrenç emperyalist krallıkların ve emperyalist burjuvazinin uşakları gibi dav-

IX. RUS VE POLONYALI SOSYAL-DEMOKRATLARIN  
VE II. ENTERNASYONALIN  
ULUSLARIN KADERLERİNİ TAYİN HAKKI  
İLKESİNDEKİ TUTUMU

Rusya'nın devrimci sosyal-demokratları ile Polonya sosyal-demokratları arasında ulusların kaderlerini tayin hakkı konusundaki görüş ayrılığı, daha 1903'te, Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin programını kabul eden ve Polonyalı sosyal-demokrat delegasyonunun itirazlarına karşın, ulusların kaderlerini tayin eden 9. maddeyi programa alan kongrede açığa vurulmuştur. O zamandan beri Polonya sosyal-demokratları, hiçbir zaman partileri adına 9. maddeyi parti programımızdan çıkarma ve bunun yerine bir başka formül koyma yolundaki önerilerini yinelemediler.

Rusya'da, ezilen ulusların, nüfusun yüzde-elliyesinden ya da yüz milyondan az olmadığı bu ülkede, bu ulusların çoğunlukla sınır bölgelerinde yaşadıkları ve bunların bir kısmının Büyük-Ruslardan daha yüksek bir kültüre sahip bulunduğu, siyasal sistemin özellikle barbarca ve ortaçağa yaraşır bir sistem olduğu, burjuva demokratik devrimin tamamlanmadığı bir ülkede, Rusya'da, çarlık tarafından ezilen ulusların serbestçe Rusya'dan ayrılma hakkının tanınması, sosyal-demokratlar için demokratik ve sosyalist davalarını ilerletmede kesenkes zorunlu bir şeydir. 1912 Ocağında yeniden örgütlenen partimiz, 1913'te ulusların kaderlerini tayin hakkını doğrulayan ve bunu tastamam yukardaki somut anlamda açıklayan bir karar aldı.<sup>79</sup> 1914-1916'da kudurgan Büyük-Rus şovenizminin hem burjuvazi hem de oportünist sosyalistler arasında (Rubanoviç, Plehanov, *Naşe Dyelo* vb.) alıp yürümesi bizi, bu istemde direnmekte ve bunu reddedenleri, Büyük-Rus şovezminin ve çarlığın fiilen destekleyicileri saymakta haklı kıldı. Partimiz, ulusların kaderlerini tayin hakkına karşı bu tür tutum ve davranışların sorumluluğunu reddettiğini en kesin bir biçimde ilan eder.

Polonya sosyal-demokratlarının ulusal sorundaki tutumlarının en son formülasyonu (Polonya sosyal-demokratlarının Zimmerwald konferansındaki beyanı) şu fikirleri içerir:

Bu bildiri, "*Polonya halkını kendi kaderlerini tayin etme olanagından yoksun bırakarak*", "Polonya'nın bölgelerini" önümüzdeki ödün verme oyununda yatırılacak rehin sayan Alman hükümetini ve öteki hükümetleri mahkûm ediyor. "Polonya sosyal-demokratları, *koca bir ülkenin bölünüp parçellenmesini* en kesin şekilde protesto ederler." ... "*Ezilen halkları kurtarma*" işini Hohenzollern'lere bırakan sosyalistleri en sert şekilde eleştirirler. Onlar, ancak uluslararası devrimci proletaryanın yaklaşmakta olan savaşımına katılmanın, sosyalizm uğruna savaşım, "*ulusal baskı zincirini kıracağına, her türlü yabancı egemenliği yıkacağına, Polonya halkı için* uluslar topluluğunun eşit üyesi olarak tüm alanlarda serbestçe gelişme olanığı sağlayacağına" inançlarını ifade ederler. Bildiri, savaşın "*Polonyalılar için*", "*iki kez kardeş savaşı*" olduğunu kabul ediyor. (Uluslararası Sosyalist Komitesinin Bülteni, n° 2, 27 Eylül 1915, Rusça çevirisi *Enternasyonal ve Savaş* sempozyumunda, s. 97.)

Her ne kadar kullanılan siyasal ifade biçimi, II. Enternasyonalin program ve kararlarının çoğunda kullanılan bile daha muğlak ve daha belirsiz ise de, yukardaki sözler özde, ulusların kaderlerini tayin hakkından pek farklı değildir. Bu fikirleri tam ve açık formüller içinde ifade etmek ve bunların kapitalist düzene ya da yalnızca sosyalist düzene uygulanabilip uygulanamayacağını belirleme yolunda herhangi bir çaba, Polonyalı sosyal-demokratların ulusların kaderlerini tayin etme ilkesini reddetmekle yaptıkları yanlış daha da açık bir biçimde gözönüne serer.

Ulusların kaderlerini tayin etme ilkesini kabul etmiş olan 1896 Londra Sosyalist Enternasyonal kongresi kararı, yukardaki tezler temel alınarak tamamlanmalı ve şu noktalar açıklığa kavuşturulmalıdır: (1) bu istemin emperyalizm altında özel bir ivedilik kazanmış olması; (2) sözkonusu istem dahil, siyasal demokrasinin tüm istemlerinin, siyasal geleneksel niteliği ve sınıf içeriği; (3) ezen ulusların sosyal-demokratlarının görevlerini, ezilen ulusların sosyal-demokratlarınıninkilerden ayırdetme gereği; (4) ulusların kaderlerini tayin etme hakkının oportünistler ve kautskiciler tarafından tutarsız ve yalnızca sözde kalacak bir biçimde kabul edilişi, bunun da siyasal anlam bakımından ikiyüzlü bir tutum olduğu; (5) şovenlerle "kendi" ulusları tarafından ezi-

len sömürgelerin ve ulusların ayrılma özgürlüğünü tanımayan sosyal-demokratların, özellikle büyük güçlerin (Büyük-Rus, Anglo-Amerikan, Alman, Fransız, İtalyan, Japon) sosyal demokratlarının, gerçekte aynı niteliği taşıdıkları; (6) sözkonusu olan istemin ve siyasal demokrasinin tüm temel istemlerinin, burjuva hükümetleri devirmek ve sosyalizmi gerçekleştirmek uğruna devrimci yığın savaşına doğrudan doğruya bağlı kılma gereği.

Bazı küçük ulusların görüşünün, özellikle, milliyetçi sloganlarla halkı aldatan Polonya burjuvazisine karşı savaşım-larında ulusların kaderlerini tayin ilkesini reddetme yanılığ-sına sürüklenmiş olan Polonya sosyal-demokratlarının görüşünün Enternasyonal tarafından benimsenmesi, teorik bir yanılığ, marksizmin yerine Prudonculuğun konması olur ve bu, pratikte ister istemez büyük güçlerin uluslarının en tehlikeli şovenizminin ve oportünizminin desteklenmesidir.

RSDİP Merkez Organı  
*Sosyal-Demokrat'ın* Yazıkurulu

**Not:** Henüz yayınlanmış olan 3 Mart 1916 tarihli *Die Neue Zeit*'ta, Kautsky, Habsburgların Avusturya'sındaki ezilen uluslar için ayrılma özgürlüğünü tanımayarak, ama *Rusya* Polonyası için bunu kabul ederek, Alman şovenizminin en bayağı temsilcilerinden olan Austerlitz'e hristiyanca uzlaşma elini uzatıyor. Hindenburg'a, ve Wilhelm II'ye uşakça bir hizmet! Kautskiciliğin bundan iyi bir sergilenmesi olamazdı!

Ocak-Şubat 1916'da yazıldı  
*Vorbote*, n° 2  
Nisan 1916

## **Kürt halkının eşitliğine ve özgürlüğüne evet! Emperyalist, Siyonist, sömürgeci himayeye ve Barzanistan’a hayır!**

Kürdistan Bölgesel Yönetimi’nde (KBY) 25 Eylül’de gerçekleştirilmesi planlanan bağımsızlık referandumuna yönelik bölge devletlerinden emperyalist güçlere ve Siyonist oluşuma kadar farklı tepkiler gösterilmektedir. İşçi sınıfı enternasyonalizmini temel alan, ulusların kendi kaderini tayin hakkını bir ilke olarak kabul eden, halkların eşitliğini ve kardeşliğini savunan Devrimci İşçi Partisi bu meseleye her şeyden ve herkesten önce ezilen Kürt halkının penceresinden ve işçi sınıfının çıkarları açısından bakmaktadır.

### **Referandum kimin ve neyin kaderini tayin edecek?**

Bu açıdan bakıldığında Kürt halkının bölgede birlikte yaşadığı diğer halklarla siyasi, kültürel ve ekonomik açıdan ayrı devlet kurmak da dahil olmak üzere eşit haklara sahip olduğu açıktır. Emperyalist ve sömürgeci güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda gündeme getirdikleri zamanlama sorununun bizim için bir kıymeti yoktur. Bir halkın eşitlik ve özgürlük talebi bir zamanlama meselesi değildir. Bir haktır!

Bununla birlikte 25 Eylül’de gündeme gelen referandum çelişkili bir biçimde Kürt halkının iradesi üzerinde değil, bu iradenin gaspının üzerinde yükselmektedir. Referandum kararını veren ve uygulamaya koyan Barzani’nin Kürdistan Bölgesel Yönetimi Başkanlığı görevi 20 Ağustos 2015’te sona ermiş ve “fiili” bir adalet bakanlığı kararı ile görev süresini 2017’ye kadar uzatmıştır. Ayrıca hükümette koalisyon ortağı olan Goran hareketinin bakanlarını da ihraç etmiştir. Yani Barzani, halkın iradesini hiçe sayarak, Irak Kürdistanı’nda seçim yapılmasını engelleyerek koltuğunu gasp etmiş bir kişidir. Serbest seçimlere gidilmesi halinde yolsuzluğa batmış iktidarıyla, emperyalist ve sömürgeci güçlerin işbirlikçiliğini yapmasıyla halktan aldığı desteği büyük ölçüde yitiren Barzani’nin diğer Kürt partileri karşısında kazanması zordur. Dolayısıyla Barzani, referandum gündemi ile Kürt halkının eşitlik ve özgürlük özlemini suistimal ederek kendi iktidarını sürdürmenin peşindedir. Bu anlamda Barzani açısından başka bir zamanlama söz konusu olamaz, referandum olmazsa seçim yapmak zorundadır ve kaybedecektir.

Barzani, Irak merkezi hükümeti ile petrol gelirlerinin paylaşımı konusunda bir anlaşmaya varırsa referandumdan vazgeçebileceği açıklamasını yapmış ve 2-3 günlük süre vermiştir. Eğer Barzani bu pazarlıktan istediğini alırsa, artan petrol gelirlerini Kürt

halkının ekonomik ve siyasi taleplerini gerçekleştirmek için değil “fiili” iktidarını finanse etmek için kullanacaktır.

Barzani açısından esas mesele Kürt halkının kendi kaderini tayin etmesi değil kendisinin, aşiretinin ve iktidarından nemalanan kesimlerin kaderidir.

### **Irak merkezi hükümeti, İran ve Türkiye’de AKP iktidarının tutumları**

Kürt halkı sadece Irak’ta değil aynı zamanda Türkiye, İran ve Suriye sınırları içinde de yaşamaktadır. Bu anlamda Irak Kürdistanı’ndaki referandum bu ülkeleri de yakından ilgilendirmektedir. Irak merkezi hükümeti referandum girişimine karşı başlangıçta çok sert olmasa da giderek sertliği artan bir dozda karşı çıkmaktadır. Son olarak Irak Federal Mahkemesi referandumun anayasaya aykırılığına dair şikâyetleri inceleyinceye kadar 25 Eylül’de yapılması planlanan referandumu askıya aldığını açıkladı. İran, bağımsız bir Kürdistan’ı tanımayacaklarını Erbil ile geçerli tüm anlaşmaları iptal edip, bu bölgeye yönelik abluka başlatacağını açıkladı.

Türkiye hükümeti ise bölgede Barzani’ye en sıcak yaklaşan güç durumunda. Bölgede yaşayan Türkmenler bir ölçüde ikinci plana atılmış vaziyette. Bunun en önemli sebeplerinden biri Türkiye dış politikasında etkili olan mezhepçi yaklaşımın Şii ağırlıklı Türkmenleri dışlaması. Barzanistan’ı himaye ederek bölgenin petrolünden pay elde etme hevesindeki Türk sömürgeci sermayesinin çıkarları ise esas yönlendirici rolü oynuyor. Ne var ki iç politikadaki çelişkiler bu politikanın açıkça uygulanmasına mani oluyor. Erdoğan ve AKP iç politikada MHP ile bu başlıkta bozuşmaktan çekince duyuyor. TSK söz konusu olduğunda ise bu mesele üzerinden karşı karşıya gelmek bir yana Kürt sorunundaki tüm politikasını orduya teslim etmiş bir Erdoğan ve AKP iktidarı var.

Bu yüzden Erdoğan en son olarak karar mercii olarak MGK’yı işaret etti. Tarihi öne çekilerek referandum öncesi 22 Eylül tarihine alınan MGK’da Barzani’nin bağımsızlık girişimine karşı sert bir tavrın benimseneceği sinyali verdi. Bu tavır bağımsızlık ilanını askeri müdahale gerekçesi yapacak kadar ileri gidebilir. Ancak sonuçta Barzani’nin “referandumu yapıp bağımsızlık ilan etmemesi” seçeneğine kapı kapanmayacaktır. Bu hem orduyu teskin edecek hem de Erbil’de Divan Otel’inde karargâh kurup gözünü Kürt petrollerine dikmiş sömürgeci büyük sermayenin de önünü kesmeyecektir.

Sömürgeci sermayenin önceliği Barzanistan’ı yalıtma ya da askeri olarak ezmek değil ona himaye etmek ve petrolden pay almaktır. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu’nun Barzani

ve Irak merkezi hükümeti arasındaki petrol pazarlığında aracı ve garantör olma önerisi getirmesinin sebebi budur.

Nasıl Barzani Kürt halkının taleplerinin ve iradesinin temsilcisi değilse hükümetler aracılığıyla dillendirilen bu tutumların hiçbirisi de Türk, Arap ya da İran halklarının menfaatlerini temsil etmemektedir. Bu siyasi tutumların arkasında sermayenin sömürgeci çıkarları yatmaktadır.

### **ABD emperyalizminin tutumu**

Irak ABD emperyalizmi tarafından işgal edilirken buna ortak olan Barzani başta olmak üzere işbirlikçi Kürt liderleri bu tutumlarını, “Kürtlerin özgürlük için fırsatları değerlendirmesi gerektiği” şeklinde gerekçelendirmişti. Irak’ta 2 milyon insanın ölümüne yol açan işgal, Kürtlere özgürlük getirmedir. Kürtlerle Arap halkı arasına düşmanlık tohumları serpti. Arap halkını mezhepsel temelde bölen ve Kürtlerle Arapları birbirine düşmanlaştıran ABD emperyalizmi bu zemin üzerinden hâkimiyetini tesis etti ve bugün de esas olarak aynı politikayı gütmeye devam ediyor.

ABD’nin zamanlaması dolayısıyla referanduma karşı çıkması da yine Irak üzerindeki hâkimiyetini yitirmek istemeyişinden kaynaklanıyor. Saddam’ı devirirken mezhepçilik kartını acımasızca kullanan ABD emperyalizmi, DAİŞ’i ortaya çıkaran mezhepçi tohumları bölgeye eken güçtür. Şimdi de referandumda Barzani’yi desteklerse Şii Arapları yabancılaştırmaktan ve İran’a doğru itmekten çekinmektedir. Beyaz Saray’ın yaptığı son açıklamada referandumu “provokatif ve istikrarsızlaştırıcı” olarak niteleyerek iptal edilmesini istemesinin gerekçesi de budur. ABD’nin tavrı sadece Kürdistan’ı değil tüm Irak’ı hâkimiyeti altında tutmaya odaklanmıştır.

### **İsrail Siyonizminin tutumu**

Gayrimeşru Siyonist oluşum İsrail, bağımsız Kürdistan’ın baş destekçisi konumunda gözükmektedir. Ancak İsrail’in isteği Kürtlerin özgürleşmesi değil Kürtlerin Türk, Arap ve İran halklarıyla daha fazla düşmanlaşmasıdır. Yani halkların kardeşliği ve ortak mücadelesi üzerinden yükselecek bir Kürt özgürleşmesi İsrail’in çıkarlarına tamamen karşıdır. İsrail, Barzani’nin gayrimeşru iktidarına verdikleri açık çekle Kürdistan’ı kendi gayrimeşru varlığının bir uzantısı haline getirmeye böylece başta İran olmak üzere bölge halklarına karşı bir emperyalist ve Siyonist askeri üs haline gelmeden yaşayamaz kılmaya çalışmaktadır.

Siyonist propaganda işbirlikçi Barzani'yi, Türkiye sermayesine de mezhepçi bir paket içinde pazarlamaktadır. Bu propagandanın AKP içinde alıcısı çoktur. Barzani'ye himaye edilmesini savunan geniş bir AKP'li kesim aksi halde İran'ın güç kazanacağını savunmaktadır. Bunlar Kürtlere baktığında eşit ve kardeş bir halk değil İran'a karşı kıskırtılacak bir Sünni topluluk görmektedir. Türk büyük sermayesi içinde ucunda petrol olduktan sonra buna hangi yoldan ulaşılacağını bir önemi yoktur. Çünkü her halükarda dökülecek kan onlarınki değildir.

### **Barzanistan Kürt halkına özgürlük değil esaret vaat etmektedir**

Barzani yönetiminin esas amacı ortadadır. Bu amacı gerçekleştirip iktidarını sağlamlaştırdıktan sonra Kürt halkına özgürlük ve eşitlik getirmek için çalışmayacaktır. Barzani, açıkça referandumda evet çıkması halinde bunun bir bağımsızlık ilanı anlamına gelmeyeceğini söylemektedir. Yani referandumu bir koz olarak kullanmak isteyecektir. Ancak Barzani gücünü halktan almadığı için ve dahası halkın bağımsız örgütlenmesinden ölümüne korktuğu için bu kozu derhal ABD emperyalizmine ve İsrail Siyonizmine bir ölçüde de Türkiye sermayesine ve hükümetine teslim etmek zorunda kalacaktır. Barzani eliyle Kürdistan'ın bu güçlerin birinin ya da hepsinin aynı anda himayesine girmesi kaçınılmazdır.

Bu özgürlük ve eşitlik değil yeni bir esarettir. Barzanistan oluşumu İsrail güdümüyle İran'a ve Iraklı Araplara düşmanlık gütmenin ötesinde diğer ülkelerdeki Kürtlerin aleyhinde de çalışacaktır. Daha önce defalarca yaptığı gibi Barzani, Türkiye'de Kürt halkının taleplerini desteklemek bir yana bu taleplerin ezilmesine ortak olacaktır. Dahası Türkiye'de Barzani çizgisinden bağımsız Kürt hareketleri ezilmeden Barzanistan petrolünün istikrarlı biçimde Türkiye üzerinden satılması olanaksızdır.

### **DİP'in tutumu: Kürtlerle barış, emperyalizmle ve Siyonizmle savaş!**

Devrimci İşçi Partisi olarak, Kürtlerin esaretinin Türk, Arap ve İranlı emekçi halkların çıkarına olmadığını, başka bir ulusu ezen ulusun özgür olamayacağını, Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesinden çıkar sağlayanların sömürgeci sermaye sınıfları ve emperyalizm olduğunu savunuyoruz.

Barzanistan'ın gerici karakterini açıkça ortaya koymakla ve emperyalist, Siyonist planları teşhir etmekle birlikte Türk emekçilerine seslenmeyi esas vazifemiz olarak görüyoruz. Kürtlerin eşitliği ve özgürlüğü Türk emekçisine tehdit değildir. Esas tehdit emperyalizmdir, Siyonizmdir ve sömürgeci sermayedir. Sermaye Kürt petrolünü Türkiye üzerinden geçirmek için Türk ve Kürt emekçisinin kanını akıtmaya hazırdır.



Emperyalizm ve Siyonizm ise NATO üyesi Türkiye'nin yanında yeni bir üsse kavuşmanın peşindedir. Milliyetçi propaganda sayesinde halkın öfkesinin kendilerine değil Kürtlere yönelmesini sağlamasından da gayet memnundurlar. Kürtlerle barışmak en başta Türk emekçisinin menfaatinde ve sömürgeci sermayenin, emperyalizmin ve Siyonizmin ise en büyük korkusudur. Türk, Kürt ve diğer halkların ortak mücadelesi emperyalizme, Siyonizme ve sömürgeciliğe karşı zafer elde etmenin yegâne yoludur.

Kürt halkı ve tüm halkların kardeşliğine, eşitliğine ve özgürlüğüne evet! Barzanistan'a hayır!

Türkiye'nin ve diğer bölge devletlerinin askeri müdahalede bulunmasına ve Kürt halkına yönelik ambargoya hayır!

Türkiye NATO'dan çıksın! İncirlik üssü kapatılsın!

Emperyalistler, Siyonistler, sömürgeciler Kürdistan'dan defolun!

Emperyalistler gidecek! İsrail yıkılacak! Türk, Kürt, Arap ve İran halklarının eşit ve özgür geleceği Ortadoğu Sosyalist Federasyonu ile kurulacak!

Devrimci İşçi Partisi Merkez Komitesi

## **Anadilde eğitim tartışması vesilesiyle ulusal sorunda Marksizmi "hatırlamak"**

**Ali Dehri**

2001 yılı sonlarından itibaren, üniversite yönetimlerine verilen toplu dilekçelerle başlayan "anadilde eğitim" talebi eylemleri, giderek orta öğrenim kurumlarını da kısmen kapsayan bir yaygınlık kazandı. Kürt ve Türk öğrencilerin ortak imzalarıyla verilen dilekçelere karşı devletin tepkisi sert oldu. Gözaltılar, tutuklamalar, üniversitelerden kesin ihraca varan cezaların yağdırılması, bu tepkinin karşı-saldırıya dönüştüğünü ortaya koyuyordu. Bir süre sonra üniversitelerce kabul edilmeyen dilekçeler "anadilde eğitim" tartışmasını gündeme taşıdı. Kürt Yurtsever Hareketi'nin bu atağı, kitle eylemleriyle desteklenirken, devlet HADEP'e ve Kürt örgütlerine yönelik saldırısını genişleterek sürdürdü ve sürdürmeye devam ediyor.

"Anadilde eğitim" talebi, konuyu ve dolayısıyla, PKK ve Kürt sorununu toplumun gündemine taşımakla kalmadı, MGK'nın gündemine de soktu. Hükümet ve MGK, eğitimde Türkçe'den başka dile izin verilmeyeceği ve PKK'nın siyasallaşma çabasının engelleneceği yönündeki bilinen çizgisini sürdürme kararlılığını bir kez daha ortaya koyarak tartışmaya kendince noktayı koydu ve Kürt hareketine yönelik saldırısına hız verdi. Kürt Yurtsever Hareketi yönünden, ülke gündemine Kürt sorununu çıkarmayı sağlayan bu çıkış, "anadilde eğitim" sorunu etrafında, parlamento içinde ve hükümette temsil edilen partilerden, AB sözcülerine, sol ve sosyalist parti ve örgütlülüklerden, medyanın bütününe kadar tartışmayı genişletti. Bu arada geniş çizgileriyle talebi destekleyen ve karşısında yer alan görüşlerin karşı karşıya geldiğine tanık olundu. Tartışmanın her iki tarafında da -"anadilde eğitim" talebine karşı çıkan safta zayıf olsa da- kendisini devrimci, sosyalist olarak niteleyen güçler yer aldı. Aslında her iki tarafta da çok daha derin görüş farkları mevcut ise de tartışmanın yüzeyselliği nedeniyle bu durum pek ortaya çıkamadı. Bu koşullarda, sosyalizm adına "anadilde eğitim" konusunda savunulanlara dolaylı da olsa karşılık vermek, Kürt Yurtsever Hareketi'nin görüşleriyle Marksist ilkeler arasındaki kıyaslamayı yapabilmek için, Marksizmin ulusal sorun ve dil sorunuyla ilgili temel görüşlerinin konuyla ilgili bölümüne ana çizgileriyle değinmek gerekmektedir. Kuşkusuz ulusal sorun gibi son derece önemli ve aynı ölçüde hassas olan, bazen ince ayrıntıların bile büyük açığı farklarına yol açtığı bir konuda, genel ilkelerin kabulü ve tekrarının bir noktanın ötesinde anlamı yoktur. Soruna anlam kazandıran nokta, pratikte ulusal soruna ve ulusal hareketlere karşı alınan politik tavrın belirlenmesidir. Ulusal sorunda her türden sapmayı, her tür şovenizmi, milliyetçiliği, ulusal dar görüşlülüğü açığa çıkaran da budur. Yoksa, sosyalist mücadelenin tarihi boyunca ilkeleri tastamam savunup,

kritik anda -1. Emperyalist Savaş'ta olduğu gibi- kendi burjuvazisiyle saf tutan yüzlerce partinin, örgütün varlığını açıklayamazdık. Yazımızın devamında yer vereceğimiz Marksizmin "hatırlanması" niteliğindeki görüşler, buna ihtiyaç olduğu düşüncesiyle kaleme alınmıştır ve sözünü ettiğimiz uyarıyla birlikte değerlendirilmelidir.

### **Proleter enternasyonalizmi**

Marksist teori ve politikanın en önemli ilkelerinden birisi proleter enternasyonalizmidir. Proleter enternasyonalizmi ilkesi, kapitalizmin bir dünya sistemi olarak gelişmesinin zorunluluğundan yola çıkar. Buna karşılık kapitalizmi devirmeyi ve sosyalizmi kurmayı hedefleyen işçi sınıfının da mücadelesini dünya ölçüsünde başarıya ulaştırması zorunluluğuna işaret eder. Dolayısıyla, işçi sınıfının tek tek ülkelerde veya dünyanın bazı bölgelerinde devrimi başarıya ulaştırmış olmasının, başarıya ulaştığı yerlerde bile güvence oluşturmadığını ve nihai başarısını dünya ölçeğinde kapitalizmi yıkarak gerçekleştirmesi gerektiğini belirtir.

Bunun anlamı, önce işçi sınıfının kendi mücadelesini dünyadaki sınıf kardeşlerinin burjuvaziye ve her türden gericiliğe karşı mücadelesinin bir parçası olarak kavraması, dünya işçi sınıfı, emekçileri ve ezilen halklarıyla çok yönlü destek ve dayanışmayı politik mücadelesinin temel önemde çizgisi olarak kabul etmesi ve uygulaması demektir. Sonra da bu anlayışa bağlı olarak, işçi sınıfının kendisini, dünya işçi sınıfının uluslararası ordusunun bir müfrezesi olarak kavraması, politik ve ekonomik alandaki sınıf örgütlerini bu anlayışla şekillendirmesi demektir. İşçi sınıfı partisinin, bir dünya partisinin o ülke veya bölgedeki seksiyonu olduğu/olması gerektiği bilinciyle örgütlenilmesi, işçi sendikalarının da aynı bilinçle hareket etmesi, ilişkilerini buna uygun biçimde oluşturması demektir.

### **Ulusal sorunda Marksizmin iki temel ilkesi**

Ulusal sorun, çeşitli biçimlerde ortaya çıkar. Ancak, sorunun en önemli biçimi, tek ulusun egemenliğine dayanan ulusal devletlerde, ezilen ulusların veya ulusal toplulukların, ulusal yönden ezilmeleri, baskı altında tutulmaları, ulusal haklarının gaspıdır. İster sömürgelerde, ister ulus devlet içinde bağımlı uluslara yönelik baskı ve hak gaspı biçiminde olsun ulusal soruna ilişkin Marksizmin programatik ilkeleri aynıdır. Ulusal baskının yaygın, fakat ikincil önemde bir başka biçimi, emperyalizmin bağımlı ülkelere yönelik politik, ekonomik vb. baskısıdır. Burada siyasal yönden bağımsız bir devlet biçimi söz konusu olsa da, emperyalist baskı, başta politik, ekonomik ve askeri alan gelmek üzere çeşitli yönlerden kendisini ortaya koyar. Devlet

bağımsızlığı ve ulusal onur zedelenir, emperyalizmin baskısı altındaki ülkede emperyalizme karşı ulusal tepkiler ve mücadele oluşur. Ele aldığımız konu yönünden, ilk biçimdeki ulusal sorunla ilgili ilkeler üzerinde durduğumuzu belirtelim.

Ulusal sorunda, Marksizmin programatik ilkeleri iki biçimde özetlenebilir. Birincisi, ulusların ve dillerin tam eşitliği, tersinden söylersek her türlü ulusal ayrıcalığın reddi; bu ilkeye bağlı olarak ulusların kaderlerini tayin hakkının (UKTH) şartsız savunulması. İkincisi, bütün ulus ve ulusal topluluklardan işçi ve emekçilerin mücadele birliği, dayanışması, siyasi ve ekonomik alandaki işçi ve emekçilerin ortak ve "tek" sınıf örgütlerinde bir araya gelmeleri.

Kuşkusuz işçi sınıfı partisinin Marksizme dayanan siyasal programında ulusal soruna ait çeşitli talepler yer alır. Ancak bütün talepler, yukarıda saydığımız ilkelerden yola çıkarak oluşturulur. Bu nedenle bu ilkelere -ayrıntılı olmasa da biraz daha yakından eğilmek gerekmektedir.

### **Ulusların ve dillerin tam eşitliği**

Ulusların ve dillerin tam eşitliği konusuna girerken bir noktaya dikkat çekmek gereklidir. Burada söz konusu edilen uluslar ve diller konusunda ayrıcalıkların reddi, dolayısıyla hak eşitliğidir. Oysa, uluslar ve diller arasında hak eşitliği sağlansa bile pek çok durumda fiili bir eşitsizlik varlığını uzun bir süre koruyacaktır. Bunun nedeni, hem uluslaşma sürecine giriş zamanının farklılığı, hem de bu sürecin farklı yaşanmış oluşu nedeniyle uluslaşma ve dillerin gelişim sürecinin eşitsiz oluşudur. Ulusların tarihsel süreçte şekillenen, tarihsel olarak oluşmuş istikrarlı topluluklar oldukları, dolayısıyla bu sürecin koşullarının ulusun ve dilin gelişmesi üzerinde hızlandırıcı veya geciktirici çeşitli etkilerde bulunduğunu saptamak gerekir. Burada derinlemesine ele almamızın mümkün olmadığı bu konuda, ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel, hatta coğrafi etkenlerin rol oynadığını belirtelim. Örnek olarak da kapitalist gelişmenin ivmesinin, ya da ulusal gelişmesini ulus-devlet olarak örgütlenmiş halde sürdürebilmiş olup olmamanın, büyük etkisine dikkat çekmekle yetinelim...

Uluslar arasındaki ayrıcalıkların reddi, uluslara eşitlik tanınmasının, politik yönden en anlamlı ve önemli sonucu, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının şartsız kabulü ve savunulmasıdır. Bir devlette uluslardan birisinin devlet kurma hakkı ayrıcalığına sahip olması, diğer ulusların bu haktan yoksun kılınması kabul edilemez. Diğer uluslar için de ayrılarak kendi devletini kurma hakkı hiçbir önşart olmaksızın teslim edilmelidir. Bu hakkın kabul edilmesi, mutlaka ayrı bir devlet kurulmasının savunulması gerektiği

anlamına gelmez. Tersine Marksistler tüm koşulların eşit ve devlet içinde yer alan uluslardaki sınıf mücadelesindeki genel gelişim doğrultusunun birbirine yakın olması koşuluyla, büyük devletlerden yanadırlar. Bu konuda emperyalist devletlerin veya diğer sömürgeci devletlerin sömürgeleri ayrı tutulmalıdır. Daha önce sözünü ettiğimiz uluslar ve diller arasındaki fiili eşitsizliğin giderilmesi konusunda ise reddettiğimiz ayrıcalıkların, ezilen uluslar, ulusal topluluklar ve dillere gelişimlerini hızlandırmaları amacıyla bu anlamda kısmen tanınması; kısacası bu alanda daha çok, imkân yaratılması, kaynak ayrılması yoluyla destek olunması gereklidir.

Ulusların kaderlerini tayin hakkının şartsız kabulü, bu hakkın kullanılması isteği gündeme geldiğinde emperyalistlerin sömürgeleri veya diğer devletlerin denizaşırı, ortak sınırı bulunmayan sömürgeleri dışında Marksistlerin mutlaka ayrılmadan yana tavır almalarını gerektirmez. Marksistler ayrı devlet kurma hakkının şartsız savunulmasından yanadırlar ve bu hakkı kullanmak isteyen ulusa karşı zor kullanılmasına karşı dururlar. Ulusların ayrılma taleplerini ise, ülke, bölge ve bir bütün olarak dünya proleter devriminin çıkarları açısından değerlendirerek sonuçlandırırılar. Dünya devrimi yönünden, bu devrimi geliştirip güçlendirecek olan ayrılma talebini destekleyip, buna yönelik propaganda yaparlarken, dünya devrimi yönünden olumsuz ayrılma isteğine karşı, gönüllü birliğin sürdürülmesi yönünde propaganda yaparlar. Bu durumda dahi, ayrılma talep eden ulusun sosyalistlerinin, birlik ve ortak mücadeleye vurguda bulunmaları gerekirken, ayrılma talep edilen ulusun (çoğu kez ezen ulusun) sosyalistlerinin ayrı devlet kurma hakkına saygıya vurguda bulunmaları gerekir.

### **İşçilerin, emekçilerin mücadele birliği ve ortak örgütlenmesi**

Marksizm, toplumun uzlaşmaz sınıf çelişmeleriyle bölünmüş olduğunu, toplumsal gelişmenin asıl itici gücünü oluşturanın, karşıt sınıfların mücadelesi olduğunu, bu mücadelenin toplumsal dönüşümü gerçekleştirecek olan devrime yol açacağını belirtir. Dolayısıyla, toplumda yer alan sayısız çelişme ve mücadele içinde, sınıf mücadelesine belirleyici rolü tanır. Kapitalist toplum yönünden, asli sınıflar olan burjuvaziyle proletaryanın (işçi sınıfının) mücadelesinin belirleyici önemine ve bu mücadelenin sınıfların ortadan kalkmasına yol açacak topluma (komünizme) giden yolu açacak olan işçi sınıfının devrimci demokratik iktidarına götüreceğini belirtir. Bundan dolayı, işçi sınıfının tarihsel rolünü gerçekleştirebilmek için güçlerini sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına göre birleştirmesinin, işçi sınıfının ve emekçilerinin mücadele birliğinin ve dayanışmasının tayin edici önemine dikkat çeker. Bu yüzden de işçi sınıfı ve emekçilerin örgütlenmesinin sınıf esasına göre gerçekleşmesinin önemini vurgular. İşçi sınıfı ve emekçilerin siyasal ve ekonomik alanda örgütlerinin, uluslara,

ulusal topluluklara göre bölünmesine karşı çıkar. İşçi sınıfı ve emekçilerin ortak ve "tek" sınıf örgütleri içinde birleşmesini öngörür. Yani bütün uluslardan, ulusal topluluklardan işçilerin ortak sınıf partisinde ve sendikalarda vb. birleşmesini ve mücadelesini savunur. Burada "tek" sözcüğünü tırnak içine almamızın nedeni, sınıfın tek partiye sahip olmasını özel bir anlamda belirttiğimizi vurgulamak içindir. Elbette kapitalist toplumda işçi sınıfı da homojen değildir ve birden fazla siyasal partiyle, sendikayla sınıf mücadelesinde yer alması doğaldır. Burada anlatılmak istenen aynı siyasal programa ve mücadele anlayışına sahip işçilerin ulusal, dinsel vb. esasa göre partilere bölünmemeleri, tek ortak partide bir araya gelmeleridir.

Ancak bu ilke, aynı devlet sınırları içinde mücadele eden işçilerin mutlaka "tek" parti içinde bir araya gelmeleri gerektiği anlamına da gelmez. Aynı devlet sınırları içinde, farklı toplumsal çelişkilerin belirlediği bölgelerde, birbirinden kesin çizgilerle ayrılan, ulusal çelişmelerin yol açtığı gelişme dinamiklerinin toplumsal devrimin gelişmesi üzerinde oynadığı rol belirleyici önemde olabilir. Bu durumda işçi sınıfı partisinin devrim sürecinin bu özelliğini, gelişmenin toplumsal çelişmelerin biçimlenmesine bağlı eşitsiz özelliğini dikkate alması ve bunun gereklerine uygun biçimde ayrı örgütlenmeyi gerçekleştirmesi kaçınılmaz olabilir. Burada da. dünya devriminin menfaatleri ön plandadır ve aynı devlet sınırları içerisinde örgütlenen işçi sınıfı partisinden aynı partinin seksiyonları halinde örgütlenmesi tercih edilir; ancak bu tercih mutlaklaştırılmaz. Elbette, işçi sınıfının Dünya Partisinin seksiyonları veya bölgesel örgütlenmesinin alt seksiyonları olarak örgütlenme gereğinin bu anlayışla birleştirilmesi büyük öneme sahiptir.

Yukarıda belirttiğimiz koşullarda, ulusal çelişmenin toplumsal ve siyasal mücadeleyi belirlediği, toplumsal kurtuluşa giden yolun, ulusal çelişmeden yola çıkılarak işçi sınıfı iktidarına giden yolu açtığı bir sürekli devrim sürecinin varlığı söz konusudur. Bu durum ülke, bölge ve dünya devrimine giden yolun açılması yönünden elverişlilik sağlamaktadır ve örgütsel alanda bunun gereklerine uygun davranılmalıdır. İkincisi, aynı devlet sınırları içinde ezen ulusun işçi ve emekçilerinin şovenizmin etkisinde kalmaları nedeniyle sağlanamayan güven duygusunun, ortak mücadele içerisinde sağlanmasına çalışılması ve enternasyonalizmin egemen kılınması için bir süreç ihtiyaç olabilir. Ortak örgütlenmenin önündeki engel sadece bu ise, bu durum aşılması gereken bir olumsuzluk olarak görülmelidir. Ancak her koşulda, işçi sınıfının örgütlenmesi nüfusun ulusal bileşimine göre ayrı örgütlere bölünmek olamaz. Aynı devlet sınırları içinde, devrim sürecinin parti stratejisini farklı kıldığı, ulusal çelişmelerin bu strateji farklılığını belirlediği bölgeler ayırt edilebilir. Her koşulda tek

tek ayrı bölgelerde yer alan bütün işçi ve emekçilerin hangi ulus ya da ulusal topluluktan olursa olsun ortak sınıf partisinde birleşmeleri gereklidir. Ezilen ulusun ulusal mücadelesinin, siyasal mücadelenin başrolünü oynadığı bölgede yer alan ezen ulustan işçi ve emekçilerin, ulusal mücadelede yer alan bölgedeki sınıf partisinde birleşmeleri gerektiği gibi, ezen ulusun bölgesindeki partide de ezilen ulustan işçi ve emekçilerin yer alması gerekir. Bu durum, ezilen ulusun mücadelesinin birden çok devleti kapsayan bir bölgede olması halinde de geçerlidir.

### **"Anadilde eğitim" sorunu**

Marksizmin ulusların ve dillerin tam eşitliğini savunduğunu ve bu eşitliğin hak eşitliği anlamına geldiğini belirtmiştik. Bu anlayışın en önemli somut sonuçlarından birisi resmi devlet dilinin reddi, en azından devlette yer alan tüm uluslara ait dillerin ayrıcalık gözetilmeksizin resmi dil olarak kabulü ve kullanılmasıdır. Ekonomik ve toplumsal yaşamın koşulları, diğer dillerin öğrenilmesi ihtiyacını -bazı diller için çok fazla, diğerleri için çok daha az- gerekli kılar. Ancak bu devletin resmi kurumlarında herhangi bir dile ayrıcalık tanınmasını haklı çıkarmaz. Devlet, kurumlarında bütün dillerin kullanılabilmesi için gerekli önlemi almak zorundadır. Devlet bu önlemleri aldığı anda, toplumsal ve ekonomik yaşamın gerekleri nedeniyle, çok az sorunun ortaya çıkacağı ve sorunun bunu gerçekleştirmemenin yol açtığı sorunların yanında çok küçük kalacağı görülecektir.

Çok uluslu bir devletin örgütlenmesinde, nüfusun ulusal bileşimine bağlı olarak bölgelerin tespiti ve bu bileşimi dikkate alan bir yönetim yapısının oluşturulması önemlidir. İster özerk bölgeler, ister devletler federasyonu biçiminde örgütlensin ya da her ikisinin bileşiminden oluşan bir devlet yapısı söz konusu olsun, ulusal bölgelerin tespitinde devletin o andaki idari yapısı esas alınamaz. Nüfusun ulusal bileşimini dikkate alan ve bölgede yapılacak oylamayla sonuçlandırılacak olan, bölgelerin tespiti sonrasında yerel yönetimin şekillendirilmesi, yetkilerin, görevlerin ayrıştırılması mümkün olabilir.

Konumuz açısından, bizi dil ve dille ilgili eğitim sorunu ilgilendirmektedir. Resmi dil uygulaması özerk bölgedeki yerel yönetimler yönünden de söz konusu değildir. Asıl ilgilendiğimiz eğitim dili sorunu yönünden ise, başlangıçta bir kavram kargaşasına son vermek zorunludur. Anadilde eğitim, yani bütün eğitim müfredatının anadilde yapılması ile anadil eğitimi arasındaki farka işaret edilmelidir. Marksizm, ulusal yani bulunan edebiyat, tarih, dil eğitimi gibi farklılıklar dışında bütün okullarda eğitim müfredatının ortak olmasını savunur. Ortak eğitim müfredatının savunulması, bu

müfredatın demokratik, laik ve bilimsel içeriğe sahip kılınması mücadelesiyle el ele gider. Müfredatın ulusal ya da dini farklılıkları esas alması kabul edilemez.

Aynı biçimde okulların uluslara göre bölünmesi de Marksizm yönünden savunulamaz. Ülkenin çeşitli bölgelerinde, eğitimde hangi dilin esas alınacağını bölge halkı belirleyecektir. Belirlenen dilde gerçekleştirilecek eğitim, ayrı anadile sahip olan ve isteyen her öğrencinin kendi dil eğitimini, tarih ve edebiyat gibi ulusal aidiyet ve dille ilgili yanı bulunan dersleri ayrıca görmesini mümkün kılacak bir düzenlemeyi gerçekleştirebilecek tarzda organize edilir. Devlet, eğitime ayrılan fonlardan, bu öğrenciler için öğretmen, derslik, ders kitap araç ve gereçleri gibi ihtiyaçlara yeterli bir fon ayırmak zorundadır. Bir okulda bu talebi bir öğrenci dile getirirse bile, bunun koşulları yaratılabilir, yaratılmalıdır. Elbette okullar dışında ulusal dilleri öğreten kurumların varlığını, ulusal dilde yayın dahil her türlü yayın olanağını savunmak tartışmayı bile gerektirmeyen görevdir. Sonuç olarak, Marksistler yönünden anadilde eğitim nüfusun ulusal bileşimi ve bölge halkının talepleri dikkate alınarak belirlenecek eğitim dilinin anadille çakışması halinde mümkündür. Anadil eğitimi ve ulusal aidiyetle ilgili yanı bulunan derslerdeki eğitim ise devlet sınırları içinde nerede olursa olsun her öğrenciye tanınan bir hak olarak kavranmak ve uygulanmak durumundadır.

### **Ulusal asimilasyon sorunu**

Marksizm yönünden, kapitalizmin ulusal sorunda iki tarihsel eğilime yol açması söz konusudur. Kapitalist gelişmenin başlangıç aşamasında ulusal yaşamın ve ulusal hareketlerin uyanışı, ulusal baskıya karşı mücadele ve ulusal devletlerin yaratılışına yönelme söz konusudur. Olgunlaşmış kapitalizmin eğilimi ise bir yanıla uluslar arasındaki ilişkilerin gelişmesi, ulusal bölünmelerin aşılması, sermayenin, ekonomik yaşamın, politika, bilim ve kültür alanındaki uluslararası birliğin gelişmesi iken, diğer yanıla, özellikle emperyalizmin, uluslar arasında düşmanlıkları körüklemesi, ulusların çatışmasından kendi sömürü ve hakimiyeti için yararlanmasıdır.

Kapitalizmin bu ikinci tarihsel eğilimi, olumlu yanıla ulusal farkların silinmesi, ulusların benzeşmesi yönünde ilerler. Giderek güçlenen bu eğilim, kapitalizmin sosyalizme dönüşmesinin en önemli etkenlerindendir. Ancak bu eğilime ilişkin söylenenler mutlaklaştırılmamalıdır. Emperyalizmin, yoğun baskısı, ideolojik ve kültürel alanlardaki saldırısı, ulusların her türden benzeşmesinin ilerici olduğu sonucuna götürmemelidir. Holivut sinemasından McDonalds'a, pop müzikten moda, kadın cinselliğinin metalaştırılmasına kadar emperyalist çürümüşlüğü



ürünü olan benzeşme, elbette olumlanamaz; tersine kararlılıkla kültür emperyalizmine karşı mücadeleyi gerektirir.

Dolayısıyla, ulusal asimilasyon (ulusal özümleme), bir başka ifadeyle, ulusal özelliklerin yitirilişi ve başka bir ulus haline geliş sorunu, yukarıda belirttiğimiz tarihsel eğilimin bu yönü dikkate alınmadan değerlendirilemez. Marksistler bu tarihsel eğilime uygun, herhangi bir baskıdan uzak, gönüllü ulusal özümlemeyi ilerici, hatta kaçınılmaz görürler. Ancak bir ulusun baskıyla, başka bir ulus içinde eritilmesini amaçlayan ulusal özümlemeye, yani zorla asimilasyona kararlılıkla karşı çıkarlar, bunun en küçük belirtilerine karşı mücadele ederler. Kültür alanında ise ulusal kültürün bütünüyle savunulması, Marksistlerin işi değildir. Bütün ulusal kültürler içindeki demokratik, sosyalist, ilerici öğeleri, demokratizmin ve işçi hareketinin uluslararası kültürünün bir parçası olarak kavramak, sahiplenmek ve geliştirmek kaygısı Marksistlere aittir. Tarihsel yönden ulusların süreç içerisinde ortadan kalkacağını öngören Marksistlerin tarihsel yönden ulusların veya ulusal kültürlerin korunması gibi bir sorunları yoktur. Emperyalist kültüre karşı mücadele gereği bununla çelişmez; çünkü, bu kültürün demokratik olmakla, ilerici olmakla ilişkisi yoktur. Marksistlerin sorunu, uluslara ve ulusal kültürün varlığına, geliştirilmesine karşı baskıya, zora başvurulması konusunda kararlılıkla karşı durulması gereğinin kabulü ve bu doğrultuda mücadelededir.

### **Marksistlerin ulusal hareketin talepleri konusundaki tutumları ne olmalıdır?**

Ulusal sorun son derece hassastır, dolayısıyla, her somut durumun ilkelerden yola çıkarak doğru bir analizle değerlendirilmesi ve doğru bir tavır geliştirilmesi gerekir. Bu yönden ince sınırların, bazen ayrıntıların, çok önemli sayılması gereken olumlu ya da olumsuz sonuçlara yol açması mümkündür. Sözgelimi, kapitalizmin tarihsel eğiliminin, ulusların ulusal farklılıkları aşılması yönünde olduğunu belirterek ulusların kaderlerini tayin hakkını savunmanın gerici olduğunu söylemek, doğru öncüllerden yanlış sonuca ulaşmanın örneğidir, ulusal zorbalığa, baskıya, şovenizme istemeden de olsa destek olma sonucuna götürür. Aynı biçimde UKTH'nin savunulmasıyla, bu hakkın kullanılışının her durumda benimsenmesi, ülke, bölge ve dünya devrimi olması gereken kerteriz noktasından uzaklaşılması, milliyetçiliğin daha az tehlikeli bir türüne (ezilen ulus milliyetçiliği) destek olunması sonucunu doğurabilir.

Marksistler bu durumu dikkate alarak, kendi bağımsız anlayışlarını ve ulusal soruna ilişkin programlarını şekillendirirler. Ulusal hareketin talepleriyle ilgili ise, ikili bir tutum izlerler. Her durumda kendi programlarını savunur ve propagandasını

yaparlarken, ulusal hareketin bu programla örtüşen taleplerini kararlılıkla desteklerler. Ulusal hareketin, ulusların ve dillerin hak eşitliği alanında kalan, ancak Marksist ilkeler yönünden olumsuzluklar içeren taleplerine hakların ve dillerin eşitliği çerçevesinde, hak eşitliğini savunmanın gereği olarak destek verirken, bu taleplerin olumsuz yönlerini eleştirmekten geri durmazlar. Ulusal hareketin kendi ulusu ya da dili lehine ayrıcalıklar istemesi, ya da bir başka ulus veya dile yönelik milliyetçi politikalarına ise açıkça karşı dururlar. Bu karşı duruş sırasında ezilen ulus milliyetçiliğini, ezen ulus milliyetçiliğiyle eşit tutma hatasına düşmeden, ancak işçi sınıfının her türden milliyetçiliğe karşı eğitilmesi gereğinden yola çıkarak mücadelelerini yürütürler.

Ulusal sorun alanında, politika belirlemek genelde kolaysa da somutta güçtür, hem ilkelere özellikle proleter enternasyonalizme bağlılığı, hem de politik esnekliği gerektirir. Özellikle emperyalist hegemonya mücadelesinde, ulusal sorun üzerine yapılan hesapların önemli yer tuttuğu günümüzde, tuzaklarla dolu bu sorun karşısında doğru tutum almak son derece önemlidir. Marksizmin kaba yorumuna dayanan her türlü deformasyonuna karşı, devrimci Marksistlerin bıçak sırtında yürümeyi başarak enternasyonalizmin ve devrimin bayrağını yukarıda tutmalarının önemi, her zamankinden daha fazladır.